

Evaluering af AMU-udbydernes arbejde med basale færdigheder

FORORD

Evaluering af AMU-udbydernes arbejde med basale færdigheder

Svage basale færdigheder kan udgøre en udfordring for den enkelte både i arbejdssammenhæng og privat. Samtidig er et vist niveau af basale færdigheder en forudsætning for at være en del af arbejdsstyrken. Med den aktuelle udvikling på arbejdsmarkedet, hvor kompetencekravene vokser, er der fortsat stort behov for, at langt flere voksne danskere får styrket deres basale færdigheder. Det er derfor vigtigt at fokusere på målrettede indsatser, der imødekommer den enkeltes behov for læring.

Når vi i denne evaluering har sat fokus på AMU som indgang til styrkede basale færdigheder, er det, fordi vi ved, at mange især ufaglærte, men også faglærte, som modtager undervisning på arbejdsmarkedsuddannelser (AMU), har svage basale færdigheder. Således gælder, at blandt ufaglærte danskere har 30 % svage læsefærdigheder, og 29 % svage regnefærdigheder, mens det for faglærte danskere er 18 %, der har svage læsefærdigheder, og 14 %, som har svage regnefærdigheder.

Igennem en række politiske initiativer er der sat fokus på at styrke arbejdet med basale færdigheder gennem erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse (VEU), bl.a. i den seneste VEU-trepartsaftale fra 2017. På trods af de politiske initiativer for at øge deltagelsen på AMU-kurser målrettet styrkede basale færdigheder viser en undersøgelse fra Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), at aktiviteten på kurserne AMU-dansk og AMU-matematik er meget lav og endda faldt i perioden fra 2008 til 2019. Hertil kommer, at det i 2019 kun var hver fjerde AMU-udbyder, der havde aktivitet på kurset *Vurdering af basale færdigheder*.

Det er baggrunden for, at vi i denne rapport sætter fokus på AMU som indgang til styrkede basale færdigheder og præsenterer en evaluering af AMU-udbydernes arbejde med basale færdigheder.

Det er mit håb, at vi med denne evaluering kan være med til at kvalificere de videre drøftelser af, hvordan AMU-udbydere i endnu højere grad, end det er tilfældet i dag, kan styrke deres deltageres basale færdigheder.

Christina Barfoed-Høj
Direktør

INDHOLD

Evaluering af AMU-udbydernes arbejde med basale færdigheder

1	Resumé	6
----------	---------------	----------

2	Indledning	15
2.1	Evalueringens formål	16
2.2	Evalueringens design	16
2.3	Evalueringens metode og datagrundlag	17
2.4	Projektets organisering	19

3	AMU-udbydernes organisering og prioritering af arbejdet med at styrke basale færdigheder	20
3.1	AMU-udbyderne oplever strukturelle barrierer	21
3.2	Stor variation med, hensyn til hvor højt og hvordan basale færdigheder prioriteres	22
3.3	Samarbejdet mellem AMU-udbydere og VUC om basale færdigheder kan med fordel styrkes	24
3.4	AMU-målgruppen efterspørger ikke undervisning i dansk og matematik	24
3.5	Virksomhederne har mere fokus på fagfaglig opkvalificering end at styrke basale færdigheder	26

4	Vurdering og vejledning i forbindelse med basale færdigheder	28
4.1	Muligheder i forhold til at bruge vurdering og vejledning	29
4.2	Barrierer i forhold til at bruge vurdering og vejledning	32

5	AMU-dansk og AMU-matematik	34
5.1	Muligheder i forhold til at bruge AMU-dansk og AMU-matematik	35
5.2	Barrierer i forhold til at bruge AMU-dansk og AMU-matematik	38

6	Forberedende voksenundervisning (FVU)	40
6.1	Muligheder i forhold til at bruge FVU	41
6.2	Barrierer i forhold til at bruge FVU	44

7	Kursuspakker	48
7.1	Muligheder i forhold til at bruge kursuspakker	49
7.2	Barrierer i forhold til at bruge kursuspakker	53

8	Ord- og regneværksted	54
8.1	Muligheder i forhold til at bruge ord- og regneværksted	55
8.2	Barrierer i forhold til at bruge ord- og regneværksted	57

	Appendiks A – Litteraturliste	58
--	--------------------------------------	-----------

	Appendiks B – Uddybende metodebeskrivelse	60
--	--	-----------

1 Resumé

Det har længe været en politisk hensigt at styrke voksne danskernes basale færdigheder og herunder at styrke indsatsen i forhold til basale færdigheder i det erhvervsrettede voksen- og efteruddannelsessystem (VEU). Derfor sætter Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) i denne evaluering fokus på arbejdsmarkedsuddannelser (AMU) som indgang til styrkede basale færdigheder. Evalueringens formål er at bidrage med viden om, hvordan flere AMU-deltagere kan få styrket deres basale færdigheder, herunder gennem deltagelse i forberedende voksenundervisning (FVU) og/eller kurserne AMU-dansk og AMU-matematik.

Relevans, faglig kontekst og målgruppe

Relevans og faglig kontekst

Hver sjette voksne dansker har svage læsefærdigheder, knap hver syvende har svage regnefærdigheder, og mere end hver fjerde har svage it-færdigheder. Det viste undersøgelsen fra Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC) (Rosdahl et al., 2013)¹, og det er en udfordring for den enkelte, for arbejdsmarkedet og for samfundet. Igennem de seneste årtier har der været politisk opmærksomhed på at styrke voksne danskernes basale færdigheder, bl.a. i den seneste VEU-trepartsaftale fra 2017, hvor det blev besluttet at styrke indsatsen i forhold til basale færdigheder i det erhvervsrettede VEU-system.

Der er flere veje til at styrke voksne danskernes basale færdigheder. I denne evaluering sætter EVA fokus på AMU som indgang til styrkede basale færdigheder, fordi vi ved, at mange – især ufaglærte, men også faglærte, som modtager undervisning på AMU – har svage basale færdigheder. Blandt ufaglærte danskere (danskere med grundskole som højeste fuldført uddannelse) har 30 % svage læsefærdigheder, og 29 % svage regnefærdigheder, mens det for faglærte danskere (danskere med en erhvervsuddannelse som højest fuldført uddannelse) er 18 %, der har svage læsefærdigheder, og 14 %, som har svage regnefærdigheder (Rosdahl et al., 2013, s. 125).

AMU er derudover gennem AMU-loven forpligtet til at tilbyde deltagere i AMU-kurser eller Individuel kompetencevurdering i AMU en vurdering af deres basale færdigheder i læsning, skrivning, stavning, regning eller matematik samt vejledning i tilknytning hertil (BUVM, 2022a, LBK nr. 616 af 03.06.2019). Samtidig ved vi, at AMU potentielt kan nå de personer i målgruppen, som er mindst tilbøjelige til at efterspørge voksen- og efteruddannelse (EVA, 2012).

¹ Selvom disse tal er omkring ti år gamle, er det stadigvæk de nyeste tal for den danske befolknings basale færdigheder. Hovedundersøgelsen i den anden runde af PIAAC gennemføres i 2022, og hovedresultaterne forventes offentliggjort i 2023 (<https://www.uvm.dk/internationalt-arbejde/internationale-undersogelser/piaac/piaac-2022>).

Både virksomheder og deltagere får glæde af, at der er en tæt kobling mellem undervisningen og faglig og arbejdsrelateret udvikling. Erfaringer og forskning peger således på, at voksne motiveres til at deltage i undervisning, der styrker deres basale færdigheder, når undervisningen direkte understøtter varetagelsen af deres arbejdsfunktioner og faglige udvikling (UVM, 2010; Wahlgren og Sørensen, 2013; Rambøll, 2019). Desuden har en EVA-undersøgelse tidligere vist, at virksomheder er mere motiverede for at opkvalificere medarbejdernes basale færdigheder, når der er en tæt kobling mellem undervisningen og medarbejdernes faglige udvikling (EVA, 2017).

Men meget tyder på, at potentialet for at styrke basale færdigheder gennem AMU ikke bliver indfriet. Således viser EVA's undersøgelse af aktiviteten på AMU-kurser målrettet styrkede basale færdigheder fra 2021, at det er få AMU-udbydere, der har aktivitet på kurserne inden for AMU-dansk og AMU-matematik. Hos de AMU-udbydere, der har aktivitet på kurserne, er aktiviteten meget lav og endda faldet i perioden fra 2008 til 2019 (EVA, 2021). Dette peger på en udfordring. Med denne evaluering bidrager EVA med viden om, hvordan arbejdet med at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder kan forbedres.

Målgruppe

Evalueringsens resultater er relevante for parterne bag trepartsaftalen fra 2017, regeringen, arbejdsmarkedets parter, uddannelsespolitikere, Børne- og Undervisningsministeriet og AMU-udbydere samt andre, der træffer beslutninger om og har indflydelse på arbejdet med at styrke basale færdigheder gennem AMU. Evalueringsens resultater og anbefalinger kan anvendes som viden grundlag forud for VEU-trepartsforhandlingerne i 2022, med hensyn til hvordan arbejdet med at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder kan forbedres. Derudover kan evalueringen bidrage med viden og inspiration til alle AMU-udbydere i arbejdet for at styrke deltagernes basale færdigheder.

Hovedresultater

Det er EVA's vurdering, at der er et stort potentiale for at styrke arbejdet med basale færdigheder inden for rammerne af AMU. Evalueringen viser, at der er mange muligheder for at styrke dette arbejde, og at AMU-udbydere med fordel kan lade sig inspirere af forskellige typer tiltag. Men evalueringen viser også, at det har væsentlig betydning for AMU-udbydernes indsats, at rammebetingelserne for arbejdet er attraktive, og at der er et velfungerende samarbejde mellem udbydere af AMU og almen VEU.

Evalueringen bygger på en caseundersøgelse med de otte AMU-udbydere, der har højest aktivitet på AMU-kurserne *Vurdering af basale færdigheder*, AMU-dansk og AMU-matematik og på FVU i perioden 2018-2019. Dette er ud fra en forventning om, at udbydere med høj aktivitet har gjort sig flest erfaringer og dermed kan bidrage med gode eksempler på, hvordan man som AMU-udbydere kan styrke AMU-deltagernes basale færdigheder.

Når vi vurderer, at der er et stort potentiale for at styrke AMU-udbydernes arbejde med basale færdigheder, hænger det sammen med, at vi på tværs af de otte cases kan identificere nogle gode og forskellige erfaringer, som kan inspirere andre udbydere til at arbejde med at styrke deltagernes basale færdigheder. Men evalueringen viser også, at der er stor forskel på, hvorvidt og hvordan AMU-udbydere prioriterer arbejdet med at styrke deltagernes basale færdigheder. Nogle AMU-udbydere har tilknyttet en læse- eller studievejleder, nogle AMU-udbydere tilbyder ord- og regneværksted på skolen, og nogle AMU-udbydere har etableret et tæt samarbejde mellem den fagfaglige og den almene undervisning både på ledelsesniveau og blandt underviserne for at styrke deltagernes basale færdigheder.

Derudover peger evalueringen på, at AMU-målgruppen ofte ikke er motiveret for at deltage i almen undervisning, og at virksomhederne har mere fokus på fagfaglig opkvalificering end på at styrke basale færdigheder. Samtidig tegner evalueringen dog et billede af, at det kan lykkes at motivere deltagerne til almen undervisning og virksomhederne til at støtte deltagerne i almen undervisning, når den almene undervisning er koblet til og integreret i den fagfaglige undervisning, og når der er et tydeligt formål med den almene undervisning, fx at gøre det lettere at kunne gennemføre og bestå et fagfagligt kursus. Hvis det almene og fagfaglige skal spille bedre sammen, skal det ske på flere niveauer fra det undervisningsnære og til samarbejde mellem institutioner og sammenhængen mellem undervisningstilbud.

På baggrund af evalueringen er det samlet set EVA's vurdering, at der fortsat er behov for at styrke arbejdet med basale færdigheder på AMU, og at der selv blandt de udbydere med flest erfaringer er et potentiale i at styrke og prioritere arbejdet i endnu højere grad.

Muligheder for at styrke arbejdet med basale færdigheder

Evalueringen har på baggrund af caseundersøgelsen identificeret en række måder at arbejde med at styrke deltagerens basale færdigheder på AMU på, som AMU-udbydere med fordel kan lade sig inspirere af. Nedenfor beskriver og vurderer vi kort følgende seks indsatser:

- Vurdering og vejledning i forbindelse med basale færdigheder
- AMU-dansk og AMU-matematik
- Forberedende voksenundervisning (FVU)
- Kursuspakker, der kombinerer almen og fagfaglig undervisning
- Ord- og regneværksted
- Samarbejde mellem AMU-udbydere og voksenuddannelsescentre (VUC).

Når vurdering og vejledning er en fast del af kurset, får deltagerne vurderet deres basale færdigheder

Udbydere af AMU er gennem AMU-loven forpligtet til at tilbyde deltagerne i AMU-kurser eller Individuel kompetencevurdering i AMU en vurdering af deres basale færdigheder samt vejledning i tilknytning hertil. Vurdering af basale færdigheder kan enten ske gennem AMU-kurset *Vurdering af basale færdigheder*, der varer 0,3 dage, eller gennem FVU. Antallet af unikke deltagere på AMU-kurset *Vurdering af basale færdigheder* er faldet siden 2011, og i 2019 var det kun 19 AMU-udbydere, svarende til 24 % af alle AMU-udbydere, der havde aktivitet på disse kurser (EVA, 2021). Vurderingen af basale færdigheder og vejledning i tilknytning hertil kan bidrage til, at både deltager og udbyder får kendskab til deltagerens behov.

Evalueringen peger på, at det er begrænset, hvor mange deltagere der gennem AMU får en vurdering af deres basale færdigheder og efterfølgende vejledning. Dette skyldes, at mange AMU-udbydere giver information om muligheden for at få vurderet ens basale færdigheder skriftligt og/eller mundtligt, men at deltagerne selv er ansvarlige for at tilmelde sig vurderingen og vejledningssamtalen, og det får mange deltagere ikke gjort.

Dog viser evalueringen også, at der er et potentiale i at gøre vurderingen til en fast del af fagfaglige kurser. Evalueringen peger nemlig på, at når vurdering af basale færdigheder og vejledning i tilknytning hertil er en fast del af fagfaglige kurser og gennemføres blandt samtlige deltagere, så får flere deltagere foretaget en vurdering og modtager vejledning.

Det er EVA's vurdering, at der fortsat er behov for at styrke arbejdet med at få vurderet AMU-deltagernes basale færdigheder og for at styrke vejledningssamtalerne i forbindelse hermed, samt at det i højere grad bør prioriteres af AMU-udbyderne. Fordi evalueringen peger på, at flere AMU-deltagere modtager vurdering og vejledning, når det er en fast del af de fagfaglige kurser på AMU, vurderer EVA, at denne model med fordel kan udbredes.

AMU-dansk og AMU-matematik kan bidrage til, at flere består de fagfaglige kurser

AMU-kurserne AMU-dansk og AMU-matematik har til formål at styrke og videreudvikle deltageres færdigheder inden for læsning, skrivning, regning og matematik med henblik på udførelse af faglige opgaver i deres branche eller ved deltagelse i erhvervsrettet voksenuddannelse. Kurserne varer to til tre dage og er ikke kompetencegivende. EVA's aktivitetsundersøgelse fra 2021 viser, at aktiviteten på kurserne AMU-dansk og AMU-matematik er lav og er faldet i perioden fra 2008 til 2019 (EVA, 2021).

Evalueringen peger på, at AMU-dansk og AMU-matematik kan bidrage til, at deltagerne i højere grad gennemfører og består de fagfaglige kurser. Samtidig peger evalueringen på, at kursernes længde på to til tre dage både er en styrke og en svaghed. Hvor nogle informanter vurderer, at korte kurser kan have positiv betydning for deltageres lyst til at deltage i den almene undervisning, vurderer andre informanter, at det er begrænset, hvad deltagerne kan nå at lære og få løftet af basale færdigheder på så kort tid.

Det er EVA's vurdering, at der er et potentiale i at anvende AMU-dansk og AMU-matematik i langt højere grad for at bidrage til, at deltagerne kan bestå og gennemføre fagfaglige kurser eller anden uddannelse. En øget aktivitet på kurserne AMU-dansk og AMU-matematik vil betyde, at flere deltagere får arbejdet med og styrket deres dansk- og matematikfærdigheder og derigennem kan blive motiveret til fortsat deltagelse i almen undervisning såsom FVU.

Der er behov for at styrke brugen af FVU og samspillet mellem AMU og FVU

Forberedende voksenundervisning (FVU) kan udbydes på alle institutioner, herunder udbydere af AMU, der har driftsoverenskomst med et VUC. Formålet med FVU er at forbedre og supplere voksnes grundlæggende færdigheder med henblik på videre uddannelse og på at styrke deres forudsætninger for aktiv medvirken i alle sider af samfundslivet.

Evalueringen peger på, at FVU på AMU i højere grad end AMU-dansk og AMU-matematik kan give et løft af deltageres basale færdigheder, særligt fordi FVU er et længerevarende og mere dybtgående forløb end AMU-dansk og AMU-matematik. Derudover viser evalueringen, at FVU, der udbydes på en AMU-institution, giver én indgang til flere uddannelsesmuligheder. Endeligt kan FVU på AMU være med til at fremme brugen af erhvervsuddannelse for voksne og anden VEU. Evalueringen peger dog på, at samarbejde på tværs af FVU og AMU er begrænset, også blandt de udbydere, der har driftsoverenskomst med VUC.

Samtidig peger evalueringen på, at det kan være svært at motivere AMU-deltagerne til FVU, og at virksomhederne primært bruger FVU til at styrke medarbejdernes dansk som andetsprog. Desuden viser evalueringen, at det er en udfordring, at FVU og AMU har forskellige rammer mht. refusion og kursuslængde.

Det er EVA's vurdering, at der, på trods af barriererne, er et potentiale i i langt højere grad at kombinere FVU og AMU for at løfte deltageres basale færdigheder, fx ved at udbyde FVU på institutioner, der udbyder AMU. Derudover er det EVA's vurdering, at der er behov for at fremme dialogen mellem AMU-udbydere og VUC og for at styrke informationen om FVU i AMU-systemet, fordi mulighederne med FVU ikke bruges i tilstrækkelig grad i dag.

Almen undervisning som integreret del af kursuspakker betyder flere og mere motiverede deltagere

AMU-udbydere kan som en del af AMU-loven sammensætte AMU-kurser og enkeltfag, der er optaget i en eller flere fælles kompetencebeskrivelser (FKB), efter behov. I relation til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder betyder det, at udbyderne kan sammensætte kursuspakker, der kombinerer almen undervisning og fagfaglige AMU-kurser eller enkeltfag. De almene kurser kan både være AMU-dansk og AMU-matematik eller FVU, hvis AMU-udbyderen har driftsoverenskomst med et VUC.

Evalueringen viser, at kursuspakker, der kombinerer almen og fagfaglig undervisning, kan bidrage til, at flere AMU-deltagere får dansk- og matematikundervisning og altså får styrket deres basale færdigheder. Således viser evalueringen, at deltagere og virksomheder er mindre tilbøjelige til at fravælge den almene undervisning, når den er en integreret del af en kursuspakke. Evalueringen viser tilmed, at når den almene undervisning kombineres med den fagfaglige undervisning, opleves den som mere relevant og motiverende for deltagerne. Det kan dog være en barriere, at sådanne kursuspakker kræver flere kursusdage.

Det er EVA's vurdering, at der er et potentiale i at udbyde og sammensætte kursuspakker, der integrerer almen og fagfaglig undervisning. Dels fordi den almene undervisning i kursuspakken i mindre grad bliver fravalgt af deltagerne og virksomhederne, dels fordi deltagerne oplever den almene undervisning som mere relevant, når den kombineres med den fagfaglige undervisning.

Ord- og regneværksted er et fleksibelt og uformelt tilbud, der er særligt relevant for målgruppen

Ord- og regneværksteder er fysiske enheder på skolen, hvor en eller flere lærere er tilknyttet og kan yde støtte i læsning, skrivning, regning og matematik på ad hoc-basis, når AMU-deltagerne har behov for det. I perioden 2005-2009 støttede Undervisningsministeriet et forsøg med at etablere ord- og regneværksteder på en række erhvervsrettede voksenuddannelsesinstitutioner for at styrke tilbuddet til læse- og regnesvage voksne. Enkelte AMU-udbydere har valgt at holde fast i tilbuddet efter puljens ophør.

Evalueringen viser, at et ord- og regneværksted er et fleksibelt og uformelt tilbud, hvilket gør det særligt relevant for skrive-, læse- og regnesvage AMU-deltagere. Dels fordi deltagerne kan benytte sig af tilbuddet ad hoc, når et konkret behov opstår, dels fordi ord- og regneværkstedet kan hjælpe deltagere gennem et fagfagligt kursus eller uddannelsesforløb. Samtidig peger evalueringen på, at det er en styrke, at underviseren på ord- og regneværkstedet har kendskab til det fagfaglige område, for at værkstedet fremstår som et relevant og brugbart tilbud for deltagerne. Evalueringen viser også, at ord- og regneværkstedet kræver en ledelsesmæssig prioritering og opbakning, idet værkstedet kræver særskilt finansiering og medarbejdere med de rette kompetencer.

Det er EVA's vurdering, at der er et potentiale i at tilbyde ord- og regneværksted på flere AMU-institutioner som et alternativ til de formelle uddannelses tilbud såsom FVU, AMU-dansk og AMU-matematik, fordi det er mere fleksibelt og uformelt og derfor kan opleves som mere relevant af målgruppen. Det er dog EVA's vurdering, at en væsentlig større udbredelse af ord- og regneværksteder forudsætter en særskilt finansiering.

Et stærkt samarbejde mellem AMU-udbydere og VUC kan styrke arbejdet med basale færdigheder

Evalueringen peger på, at samarbejdet mellem AMU-udbydere og voksenuddannelsescentre (VUC) om deltageres basale færdigheder med fordel kan styrkes. Evalueringen identificerer fire årsager

til, at samarbejdet mellem de to institutioner med fordel kan styrkes. For det første har VUC et særligt ansvar i forhold til FVU. For det andet har VUC særlige forudsætninger for at arbejde med udvikling af voksnes almene færdigheder og kompetencer. For det tredje viser caseundersøgelsen, at de AMU-udbydere, der samarbejder med VUC, vurderer, at samarbejdet er værdifuldt. Endelig viser evalueringen, at det er en udbredt tendens blandt AMU-udbydere i caseundersøgelsen, at de kun i mindre grad samarbejder med VUC.²

For nogle AMU-udbydere består samarbejdet i, at de får styrket deres kendskab til, hvilke uddannelsesmuligheder det lokale VUC kan tilbyde i forhold til at styrke basale færdigheder, og det gør det lettere at henvise deltagerne til fx FVU på VUC. Andre AMU-udbydere samarbejder med det lokale VUC om virksomhedsopsøgende arbejde eller vurderinger af AMU-deltagernes basale færdigheder og de efterfølgende vejledningssamtaler. Ifølge de interviewede AMU-udbydere bidrager det tætte samarbejde med VUC bl.a. til, at udbydere i højere grad kan imødekomme deltagerne og virksomhedernes behov for uddannelse og vejledning med hensyn til basale færdigheder.

Det er EVA's vurdering, at samarbejdet mellem AMU-udbydere og VUC giver muligheder for i langt højere grad at styrke deltagerne basale færdigheder, og at der fremadrettet er et potentiale i, at flere AMU-udbydere og VUC'er samarbejder om basale færdigheder med særligt henblik på FVU.

Barrierer for at styrke arbejdet med basale færdigheder

Evalueringen har på baggrund af caseundersøgelsen identificeret forskellige barrierer for henholdsvis AMU-udbydere, AMU-deltagerne og virksomhederne i forhold til at styrke deltagerne basale færdigheder. Nedenfor beskrives barriererne for de tre grupper samt EVA's vurdering af, hvordan AMU-udbydere kan overkomme disse barrierer. Evalueringen peger derudover på to barrierer og opmærksomhedspunkter til det politiske niveau.

AMU-udbydere ser det i mindre grad som deres opgave at styrke basale færdigheder

Evalueringen viser, at nogle AMU-udbydere ikke ser det som en af deres primære opgaver at styrke deltagerne basale færdigheder. For dem er AMU et erhvervsrettet uddannelses tilbud målrettet specifikke brancher og jobfunktioner på arbejdsmarkedet, mens styrkelse af basale færdigheder og almen undervisning er en opgave, der primært ligger hos voksenuddannelsescentrene (VUC).

At evalueringen viser, at der er AMU-udbydere, som i mindre grad ser det som deres opgave at styrke basale færdigheder, skal ses i lyset af, at vi i caseundersøgelsen har talt med de AMU-udbydere, som har haft den højeste aktivitet på enten AMU-dansk, AMU-matematik, *Vurdering af basale færdigheder* eller FVU. Der kan derfor være grund til at antage, at denne holdning kan være mere udbredt blandt alle AMU-udbydere.

Det er EVA's vurdering, at der fortsat er behov for, at udbydere af AMU prioriterer og styrker arbejdet med basale færdigheder, fordi der er et stort potentiale i at styrke deltagerne basale færdigheder inden for rammerne af AMU.

² Denne evaluering fokuserer på samarbejdet mellem AMU-udbydere og VUC om at styrke AMU-deltagerne basale færdigheder, og ikke på AMU-udbydernes samarbejde med VUC om driftsoverenskomst på FVU.

AMU-deltagerne er ofte ikke motiverede for undervisning i dansk og matematik

Evalueringen identificerer også en barriere blandt AMU-deltagere, der kun i meget begrænset omfang efterspørger dansk- og matematikundervisning, selvom de har behov for at få styrket deres basale færdigheder. Evalueringen peger på fire grunde til dette. For det første er AMU-deltagerne ikke nødvendigvis bevidste om deres behov og muligheder for at få styrket deres basale færdigheder. For det andet kan svage skrive-, læse- og regnefærdigheder være et tabu. For det tredje har flere i AMU-målgruppen dårlige skoleerfaringer. For det fjerde opleves styrkede dansk- og matematikfærdigheder af AMU-deltagerne ikke altid som nødvendige for, at de kan udføre deres arbejde.

Evalueringen viser dog, som tidligere nævnt, at når undervisningen i dansk og matematik er koblet til eller integreret i den fagfaglige undervisning eller er en del af en kursuspakke, så fremmer det målgruppens motivation for at deltage i den almene undervisning.

Det er EVA's vurdering, at der er behov for, at AMU-udbyderne har mere fokus på, hvordan man styrker deltageres motivation for almen undervisning, fx ved at tydeliggøre, hvad den almene undervisning kan bruges til med hensyn til uddannelse, job og i privatliv.

Virksomhederne har mere fokus på fagfaglig opkvalificering end at styrke basale færdigheder

Evalueringen identificerer også en barriere blandt virksomhederne. Evalueringen peger nemlig på, at der blandt virksomhederne er et meget større fokus på fagfaglig opkvalificering af medarbejdere end på styrkelse af basale færdigheder. De interviewede uddannelsesledere og undervisere oplever, at travlhed og fokus på drift gør det vanskeligt at motivere virksomheder til uddannelse, der styrker medarbejderne basale færdigheder.

I evalueringen er der dog også eksempler på, hvordan det er lykkedes AMU-udbyderne at tydeliggøre relevansen af at opkvalificere medarbejderes basale færdigheder for virksomheden. Eksempelvis, når kurser, der skal styrke basale færdigheder, kobles direkte til et fagfagligt kursus, fx som et for-kursus eller som en integreret del af en kursuspakke.

Det er EVA's vurdering, at der er behov for en øget indsats med hensyn til det opsøgende arbejde og information til virksomheder og jobcentre om betydningen af gode basale færdigheder.

Opmærksomhedspunkter til det politiske niveau

Evalueringen har også identificeret to strukturelle barrierer, som kræver opmærksomhed fra det politiske niveau. De beskrives kort herunder.

AMU-udbyderne oplever, at det kan være svært at afsætte tid til vurdering af deltageres basale færdigheder på korte kurser

Evalueringen identificerer et opmærksomhedspunkt til det politiske niveau, idet det blandt AMU-udbyderne opleves som en strukturel barriere at skulle finde tid til vurdering af deltageres basale færdigheder i forbindelse med kortevarende kursusforløb. Således vurderer AMU-udbydere, at fordi AMU-kurser ofte er korte, fx 2-3 dage af 7,4 timers varighed, kan det være svært at finde tid til at vurdere deltageres basale færdigheder. Kursusdagene er ifølge udbyderne i forvejen fyldt op med fagfagligt indhold og prøver, så det kan være svært at finde plads til de 0,3 dage, en vurdering af basale færdigheder varer, og en evt. efterfølgende vejledning.

Forskellige rammer for AMU og FVU er en barriere for at styrke basale færdigheder

Evalueringen peger også på et andet opmærksomhedspunkt til det politiske niveau om rammerne for AMU og FVU. Ifølge AMU-udbyderne og virksomhederne er det en strukturel barriere for at styrke deltageres basale færdigheder, at rammerne for AMU og FVU er forskellige. De forskellige rammer

handler dels om kursuslængde og dels om mulighed for finansiel støtte. AMU-kurser er betydeligt kortere end FVU-kurser, hvilket gør det svært at kombinere AMU og FVU eller udbyde FVU på AMU, fordi det ifølge udbyderne kan være svært at få virksomheder og deltagere til at vælge mange flere kursusdage oveni et planlagt kort kursusforløb. Desuden opleves det af udbyderne og virksomhederne som en administrativ byrde, at virksomhederne og deltagerne skal søge Statens voksenedannelsesstøtte (SVU) til FVU, men VEU-godtgørelse til AMU. Ifølge de interviewede AMU-udbydere og virksomhedsrepræsentanter betyder de forskellige rammer, at det er administrativt mere besværligt at kombinere FVU og AMU.

Anbefalinger til, hvordan arbejdet med at styrke basale færdigheder kan forbedres

På baggrund af de identificerede muligheder og barrierer i evalueringen peger EVA på seks anbefalinger til, hvordan arbejdet med at styrke AMU-deltagerne basale færdigheder kan forbedres fremadrettet. Anbefalingerne er dels målrettet AMU-udbydere og dels det politiske niveau.

EVA's anbefalinger til, hvordan arbejdet med at styrke AMU-deltagerne basale færdigheder kan forbedres

Anbefalinger

- AMU-udbyderne skal have mere fokus på, hvordan man styrker deltageres motivation for almen undervisning, fx ved at tydeliggøre, hvad den almene undervisning kan bruges til med hensyn til uddannelse, job og i privatliv.
- Vurdering og vejledning skal være en fast og prioriteret del af AMU.
- Almen undervisning skal kobles til og integreres i den fagfaglige undervisning både på et organisatorisk og pædagogisk niveau.
- Indsatsen i forhold til det opsøgende arbejde og information til virksomheder og jobcentre om basale færdigheder skal styrkes.
- Der skal være mere fokus på at kombinere FVU og AMU – herunder at udbyde FVU på AMU-institutioner eller i samarbejde med AMU.
- Samarbejdet mellem AMU-udbydere og VUC skal styrkes og udbredes.

Om datagrundlaget

Rapportens analyser og resultatet bygger på en caseundersøgelse og en workshop. Caseundersøgelsen består af otte casebesøg hos AMU-udbydere med perspektiver fra uddannelsesledere, undervisere, vejledere, konsulenter eller andre, der spiller en rolle i forhold til at styrke deltagerne basale færdigheder, før undervisningen starter, AMU-deltagere og en repræsentant fra en virksomhed eller et jobcenter. De otte AMU-udbydere og cases er udvalgt ud fra kriteriet om højest aktivitet

på AMU-kurserne *Vurdering af basale færdigheder*, AMU-dansk og AMU-matematik³ og på FVU i perioden 2018-2019. Caseundersøgelsen består af 32 interviews og er gennemført i efteråret 2021.

Efter caseundersøgelsen er der afholdt en online workshop med uddannelseslederne fra de otte AMU-udbydere. Formålet med workshoppen har været dels at validere evalueringens resultater, dels at drøfte og kvalificere evalueringens vurderinger og anbefalinger med henblik på at styrke AMU som indgang til at styrke deltagernes basale færdigheder.

³ AMU-dansk dækker over kurserne *Faglig læsning* (to dage) og *Faglig skrivning* (tre dage), mens AMU-matematik dækker over kurserne *Grundlæggende faglig regning* (to dage) og *Grundlæggende faglig matematik* (tre dage).

2 Indledning

Svage basale færdigheder kan udgøre en udfordring for den enkelte både i arbejdssammenhæng og privat. Samtidig er et vist niveau af basale færdigheder en forudsætning for arbejdsstyrkens løbende opkvalificering. Med den aktuelle udvikling på arbejdsmarkedet, hvor kompetencekravene vokser, er der fortsat stort behov for, at langt flere voksne danskere får styrket deres basale færdigheder. Det er derfor vigtigt at fokusere på målrettede indsatser, der imødekommer den enkeltes behov for læring.

Den største indsats i forhold til at styrke voksnes basale færdigheder i Danmark finder sted i form af forberedende voksenundervisning (FVU), der udbydes dels på VUC, dels af en række andre udbydere med driftsoverenskomst med et VUC, såsom sprogskoler, oplysningsforbund og erhvervsskoler. En langt mindre indsats – når man ser på antal deltagere – er kurserne AMU-dansk og AMU-matematik, der er en del af det samlede AMU-udbud.

Når vi i denne evaluering har sat fokus på AMU som indgang til styrkede basale færdigheder, er det, fordi vi ved, at mange – især ufaglærte, men også faglærte, som modtager undervisning på AMU – også har svage basale færdigheder. Blandt danskere med grundskole som højeste fuldførte uddannelse (ufaglærte) har 30 % svage læsefærdigheder, og 29 % svage regnefærdigheder, mens det for danskere med en erhvervsuddannelse som højest fuldførte uddannelse (faglærte) er 18 %, der har svage læsefærdigheder, og 14 %, som har svage regnefærdigheder (Rosdahl et al., 2013, s. 125).

Dertil ved vi, at AMU potentielt kan nå de personer i målgruppen, som er mindst tilbøjelige til at efterspørge voksen- og efteruddannelse. Erfaringer og forskning peger således på, at voksne motiveres til at deltage i undervisning, der styrker deres basale færdigheder, når undervisningen direkte understøtter varetagelsen af deres arbejdsfunktioner og faglige udvikling (UVM, 2010; Wahlgren & Sørensen, 2013; Rambøll, 2019). Desuden ved vi fra tidligere EVA-undersøgelser, at basale færdigheder er vigtige for AMU-deltageres videre uddannelsesvej (EVA, 2012). Endelig har en EVA-undersøgelse tidligere vist, at virksomheder er mere motiverede for at opkvalificere medarbejdernes basale færdigheder, når der er en tæt kobling mellem undervisningen og medarbejdernes faglige udvikling (EVA, 2017).

Derudover er der også politisk opmærksomhed på AMU-målgruppens basale færdigheder, og igennem en række politiske initiativer er der sat fokus på at styrke arbejdet med AMU-deltageres basale færdigheder, bl.a. i den seneste VEU-trepartsaftale fra 2017 (Regeringen et al., 2017, s. 5) og i Reformkommissionens arbejde. I velfærdsaftalen fra 2006 blev det besluttet, at FVU i højere grad skulle finde sted på erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner, at der skulle skabes bedre samspil mellem FVU og AMU, samt at alle deltagere i AMU skulle tilbydes en vurdering af deres basale færdigheder. I årene lige efter aftalen var der fokus på disse målsætninger, bl.a. gennem resultatmål for VEU-centrene, udviklingsarbejde og inspirationsmaterialer.

I VEU-trepartsaftalen fra 2017 blev det bl.a. besluttet, at deltagerbetalingen på AMU-dansk og AMU-matematik skulle fjernes, når deltagelsen i disse kurser blev kombineret med deltagelse i andre

AMU-kurser. Formålet med fritagelsen for kursusafgift var at styrke indsatsen i forhold til basale færdigheder i det erhvervsrettede VEU-system og øge deltageraktiviteten på kurserne. På trods af de politiske initiativer for at øge deltagelsen på AMU-dansk, AMU-matematik og vurderingen af basale færdigheder viser EVA's aktivitetsundersøgelse fra 2021 dog, at aktiviteten er lav og faldet i perioden fra 2008 til 2019. Analyserne viser, at fritagelsen for kursusafgift ikke har betydet en øget aktivitet på AMU-dansk og AMU-matematik. Aktiviteten er således enten faldet eller har ligget på samme niveau i perioden, efter initiativet blev indført. Analysen viser desuden, at det er få AMU-udbydere, der har aktivitet på kurserne inden for AMU-dansk og AMU-matematik (EVA, 2021).

2.1 Evalueringens formål

I denne evaluering sætter Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) fokus på AMU som indgang til styrkede basale færdigheder. Evalueringens formål er at bidrage med viden om, hvordan flere AMU-deltagere kan få styrket deres basale færdigheder, herunder gennem deltagelse i FVU og/eller AMU-dansk og AMU-matematik.

Evalueringen afgrænses til at have fokus på AMU-deltagerne, med særligt henblik på hvordan de kan få styrket deres basale færdigheder enten gennem AMU-kurser i dansk eller matematik eller som FVU. FVU kan enten finde sted hos en AMU-udbyder eller en anden institution, der har driftsoverenskomst med et VUC, eller på et VUC.

Evalueringen belyser følgende evalueringsspørgsmål:

- Hvordan kan arbejdet med at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder forbedres?
- Hvordan er AMU-udbydernes prioritering og praksis med hensyn til forløb, der skal vurdere eller styrke AMU-deltagernes basale færdigheder?
- Hvilke forhold har betydning for, at AMU-deltagere også deltager i forløb, der styrker deres basale færdigheder?
- Hvilke forhold har betydning for, at virksomhederne og jobcentrene støtter AMU-deltagerne i at styrke deres basale færdigheder?

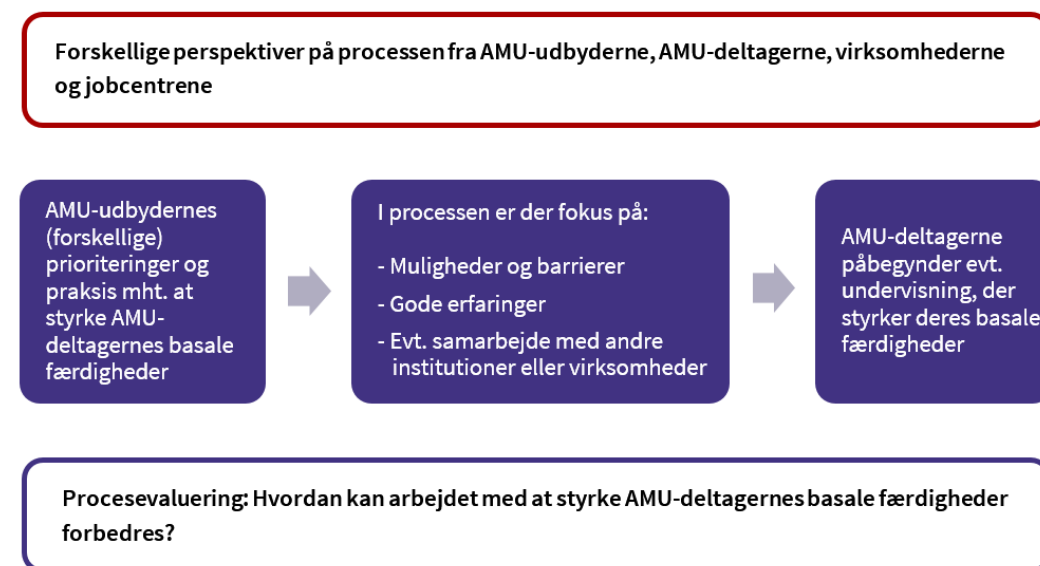
2.2 Evalueringens design

Evalueringen af AMU som indgang til styrkede basale færdigheder er designet som en procesevaluering med et eksplorativt fokus på, hvordan en række proceselementer udvikler sig (Andersen, Wahlgren & Wandall, 2021, s. 175-184). Denne procesevaluering fokuserer dels på at belyse AMU-udbydernes forskellige tiltag og strategier til at afdække og imødekomme AMU-deltagernes behov for styrkede basale færdigheder, dels på at give gode eksempler på, hvordan man på institutioner, der udbyder AMU, kan styrke AMU-deltagernes basale færdigheder.

Processen, som evalueres, omfatter AMU-udbydernes prioritering og praksis med hensyn til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder frem til, at AMU-deltagerne eventuelt påbegynder undervisning, men ikke selve undervisningen eller udbyttet heraf, jf. figur 2.1. Procesevalueringen har fokus på gode erfaringer, muligheder og evt. barrierer både for AMU-udbydere, AMU-deltagerne, virksomhederne og jobcentrene i forhold til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder.

FIGUR 2.1

Evalueringsdesignet

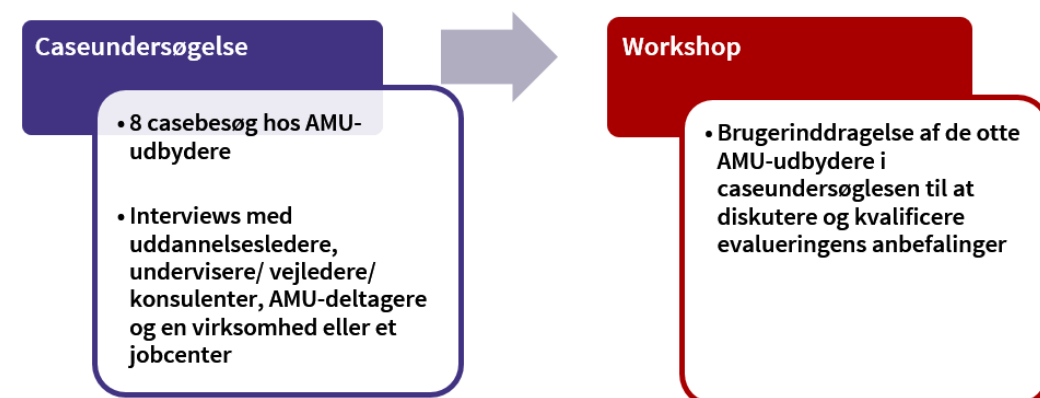
Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut.

2.3 Evalueringens metode og datagrundlag

Evalueringen omfatter en caseundersøgelse og en workshop, jf. figur 2.2, hvor dataindsamlingen caseundersøgelsen, mens workshoppen bidrager til at kvalificere og validere evalueringens resultater og anbefalinger. Forud for evalueringen er der udarbejdet en registeranalyse af aktiviteten på AMU-kurser målrettet styrkede basale færdigheder – herunder af aktiviteten på *Vurdering af basale færdigheder*, AMU-dansk og AMU-matematik (EVA, 2021), som, udover at bidrage med viden om aktiviteten på kurserne, er anvendt til at udvælge cases.

FIGUR 2.2

Metode og datagrundlag

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut.

2.3.1 Caseundersøgelse

Caseundersøgelsen består af otte casebesøg hos AMU-udbydere. Formålet med caseundersøgelsen er at tilvejebringe viden om AMU-udbydernes, AMU-deltagernes, virksomhedernes og jobcentrenes prioriteringer, strategier og tiltag for at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder og belyse, hvordan dette kan føre til, at AMU-deltagerne deltager i undervisning, der styrker deres basale færdigheder.

Caseundersøgelsen giver mulighed for at komme i dybden med forskellige processer, der sigter mod at styrke deltagerne basale færdigheder, og belyse forskellige perspektiver på disse. Caseundersøgelsen giver eksempler på erfaringer med at anvende AMU som indgang til at styrke AMU-deltagerne basale færdigheder og undersøger, hvordan dette arbejde kan styrkes og forbedres – herunder belyses, hvilke muligheder og barrierer AMU-udbydere, AMU-deltagerne, virksomhederne og jobcentrene oplever i arbejdet med at bruge AMU som indgang til at styrke deltagerne basale færdigheder.

De otte AMU-udbydere og cases er udvalgt ud fra kriteriet om højest aktivitet på AMU-kurserne *Vurdering af basale færdigheder*, AMU-dansk og AMU-matematik og på FVU i perioden 2018-2019. AMU-udbydere med højest aktivitet er udvalgt til caseundersøgelsen, da det er forventningen, at udbydere med høj aktivitet har gjort sig flest erfaringer og dermed kan bidrage med gode eksempler på, hvordan man som udbyder kan styrke AMU-deltagerne basale færdigheder. Derudover har der i udvælgelsen af casene været fokus på at sikre variation med hensyn til geografisk placering og efteruddannelsesområder, som AMU-udbydere dækker. De otte AMU-udbydere i caseundersøgelsen er:

- AMU Nordjylland
- EUC Nordvestsjælland
- EUC Sjælland
- Køge Handelsskole
- SOSU Nord
- SOSU Syd
- Syddansk Erhvervsskole
- Tietgenskolen.

Caseundersøgelsen består af 32 interviews og omfatter for hver af de otte casebesøg interviews med følgende grupper af informanter:

- Uddannelsesledere af 60 minutters varighed
- Undervisere, vejledere, konsulenter eller andre, der spiller en rolle i forhold til at styrke deltagerne basale færdigheder, før undervisningen starter af 90 minutters varighed
- AMU-deltagere⁴ af 30-60 minutters varighed

4 Ved én af casene har det ikke været muligt at gennemføre interview med AMU-deltagere.

- Virksomhedsrepræsentanter og jobcenterrepræsentanter⁵ af 30 minutters varighed.

Interviewene har, med undtagelse af interviewene med repræsentanter fra virksomheder og jobcentre, i udgangspunktet været face-to-face-interview, men det har af logistiske grunde være nødvendigt at gennemføre nogle af interviewene telefonisk eller over Skype i forlængelse af besøgene. Interviewene med repræsentanter fra virksomheder og jobcentre har været gennemført over Skype. Caseundersøgelsen er gennemført i efteråret 2021.

2.3.2 Workshop

Efter caseundersøgelsen er der afholdt en online workshop med uddannelseslederne fra de otte AMU-udbydere. Formålet med workshoppen har været at drøfte og kvalificere evalueringens vurderinger og anbefalinger med henblik på at styrke AMU som indgang til at styrke deltagernes basale færdigheder.

Brugerinddragelsen har desuden givet EVA mulighed for at få et større indblik i, hvilke anbefalinger der er særligt vigtige i arbejdet med at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder med henblik på at fremme anvendelsen af evalueringens resultater. Derudover bidrager brugerinddragelsen med at styrke validiteten af analysen. Workshoppen er afholdt online i foråret 2022.

2.4 Projektets organisering

Rapporten er udarbejdet af en projektgruppe bestående af:

- Maria Thiemer, konsulent (projektleder)
- Emilie Schram, konsulent
- Thomas Bruun Hervik, konsulent
- Michael Andersen, chefkonsulent.

⁵ Ved tre af casene har det ikke været muligt at gennemføre interview med en virksomhedsrepræsentant.

3 AMU-udbydernes organisering og prioritering af arbejdet med at styrke basale færdigheder

I dette kapitel belyser vi AMU-udbydernes rolle, prioritering og organisering i forhold til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder. Herunder hvilke muligheder og barrierer AMU-udbyderne, AMU-deltagerne og virksomhederne ser i forhold til at styrke basale færdigheder gennem AMU. Kapitlet er af mere tværgående karakter i forhold til de følgende kapitler, der fokuserer på bestemte måder, som AMU-udbyderne benytter sig af i deres arbejde med at styrke deltageres basale færdigheder.

Udbydere af AMU er gennem AMU-loven forpligtet til at tilbyde deltagere i AMU-kurser eller Individuel kompetencevurdering i AMU en vurdering af deres basale færdigheder i læsning, skrivning, stavning, regning eller matematik samt vejledning i tilknytning hertil. Udbyderen skal følge op på vurderingen med tilpasning af den faglige undervisning til deltagerens forudsætninger samt med vejledning om og tilrettelæggelse af undervisningstilbud målrettet udvikling af basale færdigheder. For at understøtte både vejledning og tilbud om relevant undervisning er AMU-udbyderne forpligtet til at indgå samarbejde med udbydere af undervisningstilbud under anden lovgivning (BUVM, 2022a, LBK nr. 616 af 03.06.2019).

Resultaterne i dette kapitel viser, at der er stor variation, med hensyn til hvor højt og hvordan AMU-udbyderne i caseundersøgelsen prioriterer basale færdigheder. I arbejdet for at styrke deltageres basale færdigheder har nogle AMU-udbydere tilknyttet en læse- eller studievejleder, nogle AMU-udbydere tilbyder ord- og regneværksted på skolen, og nogle AMU-udbydere har på anden vis etableret et tæt samarbejde mellem den fagfaglige og den almene undervisning både på ledelsesniveau og blandt underviserne. Samtidig peger evalueringen på, at samarbejde mellem AMU-udbydere og voksenuddannelsescentre (VUC) er begrænset, og at det med fordel kan styrkes.

Derudover viser resultaterne, at AMU-målgruppen kun i meget begrænset omfang efterspørger dansk- og matematikundervisning, selvom behovet for at få styrket de basale færdigheder er til stede, og at der blandt virksomhederne er et større fokus på fagfaglig opkvalificering af medarbejdere og i mindre grad styrkelse af basale færdigheder, der betragtes som mindre afgørende for virksomheden og for medarbejdernes arbejde.

På baggrund af evalueringen er det EVA's vurdering, at der fortsat er behov for at styrke arbejdet med basale færdigheder på AMU, og at der selv blandt de udbydere med flest erfaringer er et potentiale i at styrke og prioritere arbejdet i endnu højere grad. Dertil er det EVA's vurdering, at samarbejdet mellem AMU-udbydere og VUC giver muligheder for i langt højere grad at styrke deltageres basale færdigheder, og at der fremadrettet er et potentiale i, at flere AMU-udbydere og VUC'er samarbejder om basale færdigheder med særligt henblik på FVU. Derudover er der fremadrettet behov for, at AMU-udbyderne har mere fokus på, hvordan man styrker deltageres motivation for almen

undervisning, fx ved at tydeliggøre, hvad den almene undervisning kan bruges til med hensyn til uddannelse, job og i privatliv. Og der er behov for en øget indsats med hensyn til opsøgende arbejde og information til virksomheder og jobcentre om betydningen af gode basale færdigheder.

3.1 AMU-udbyderne oplever strukturelle barrierer

Evalueringen peger på, at der blandt de interviewede AMU-udbydere opleves strukturelle og holdningsmæssige barrierer i forhold til at styrke deltagernes basale færdigheder gennem AMU. Af holdningsmæssige barrierer blandt udbyderne peger de på, at AMU først og fremmest er erhvervsrettet og målrettet specifikke brancher og jobfunktioner på arbejdsmarkedet. Blandt de interviewede AMU-udbydere er det en udbredt opfattelse, at styrkelse af basale færdigheder og almen undervisning derfor i mindre grad er deres opgave, men er en opgave, der i høj grad ligger hos VUC. Som en underviser udtaler:

Jeg mener heller ikke, at det er vores opgave [at løfte deltagernes basale færdigheder til fx G-niveau], for det har vi VUC til.

Underviser

Samtidig peger de interviewede AMU-udbydere på, at AMU er uddannelser af forholdsvis kort varighed, og at dette er en strukturel barriere i forhold til at styrke deltagernes basale færdigheder. Ifølge AMU-udbyderne er AMU-kurserne korte, komprimerede forløb, hvor det er svært at få tid til at vurdere eller styrke deltagernes basale færdigheder, fordi kurserne allerede er fyldt op med fagfagligt indhold og prøver. Som en underviser fortæller, er det tidsmæssigt en udfordring på AMU-kurserne, hvis deltagerne har brug for støtte og hjælp i dansk og matematik:

Vi er mere pressede på AMU, også pga. prøverne, og det er noget, der udfordrer os. Helt sikkert. Hvis jeg skal være ærlig, så vil det være en udfordring, hvis der er en, som skal have massiv hjælp, for så skal vi forholde os til det, og det er tidspresset at skulle have de ting ind.

Underviser

Et perspektiv blandt de interviewede undervisere er, at det er svært at tilbyde AMU-deltagerne hjælp i dansk og matematik, fordi tiden så tages fra kurset, og det er der ikke plads til. AMU-udbydernes erfaringer er derfor, at den almene undervisning skal ligge ud over det fagfaglige kursus som ekstra kursustid. Samtidig vurderer de interviewede AMU-udbydere, at det er svært for dem at imødekomme udfordringen, da de ofte først bliver opmærksomme på deltagernes behov for dansk- og matematikundervisning, når kurset er i gang.

Selvom AMU-udbyderne oplever strukturelle barrierer og ikke ser arbejde med almene færdigheder som en del af deres primære arbejdsopgave, så giver de interviewede AMU-udbydere udtryk for, at de prioriterer og arbejder med at forbedre og styrke AMU-deltagernes basale færdigheder. Dette skyldes dels, at AMU-udbyderne oplever et behov blandt AMU-deltagerne for at få styrket deres basale færdigheder, dels at de er forpligtede til det, og dels at de også ser sig selv som nogle, der kan gøre en positiv forskel med hensyn til at løfte deltagernes basale færdigheder:

Vi er en brik for at højne det her niveau. Vi ved, at vi har deltagere, som er udfordrede ift. at læse og skrive, og vores andel er at bidrage ift. at løfte niveauet.

Uddannelsesleder

I den forbindelse skal det næves, at udbyderne i caseundersøgelsen er udvalgt ud fra det kriterium, at de har aktivitet på enten AMU-dansk, AMU-matematik, *Vurdering af basale færdigheder* og/eller

FVU og dermed har erfaringer og arbejdet med basale færdigheder. Hvordan arbejdet med at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder generelt er prioriteret blandt AMU-udbydere, kan denne evaluering derfor ikke belyse.

3.2 Stor variation med, hensyn til hvor højt og hvordan basale færdigheder prioriteres

Evalueringen viser, at der er stor variation, med hensyn til hvor højt og hvordan AMU-udbyderne har organiseret og prioriteret arbejdet med at styrke deltagernes basale færdigheder. I arbejdet for at styrke deltagernes basale færdigheder har nogle AMU-udbydere tilknyttet en læse- eller studievejleder, nogle AMU-udbydere tilbyder ord- og regneværksted på skolen, og nogle AMU-udbydere har på anden vis etableret et tæt samarbejde mellem den fagfaglige og den almene undervisning, både på ledelsesniveau og blandt underviserne.

3.2.1 Vejledning

Nogle AMU-udbydere har en læsevejleder eller studievejleder tilknyttet AMU, hvor det er vejlederen, der foretager vurderingerne af AMU-deltagernes basale færdigheder, og som efterfølgende afholder individuelle samtaler om resultatet. Derudover er det vejlederne, der søger studiestøtte, fx it-rygsæk eller specialpædagogisk støtte (SPS), og som hjælper og vejleder AMU-deltagerne, hvis de har behov for andre uddannelses tilbud end dem, AMU-udbyderen tilbyder for at få styrket deres basale færdigheder.

3.2.2 Ord- og regneværksteder

Nogle AMU-udbydere har valgt at etablere såkaldte ord- og regneværksteder fysisk på skolen, der bruges til at yde støtte i læsning, skrivning, regning og matematik på ad hoc-basis. AMU-udbyderne i caseundersøgelsen, som har prioriteret at tilbyde ord- og regneværkstedet, understreger, at det er en prioritering fra ledelsen i forhold til at styrke deltagernes basale færdigheder, idet værkstedet kræver særskilt finansiering og medarbejdere med de rette kompetencer. AMU-udbydernes praksis og erfaringer med ord- og regneværksteder belyses i kapitel 8.

3.2.3 Samarbejde mellem den fagfaglige og den almene undervisning

Nogle AMU-udbydere har valgt at prioritere et tæt samarbejde mellem den fagfaglige og den almene for at styrke deltagernes basale færdigheder. Et eksempel på dette er hos en AMU-udbyder, hvor en leder både er leder for AMU og for FVU. Ifølge uddannelseslederen og underviserne er denne organisering en styrke i forhold til at tænke AMU og FVU sammen og at sikre et tæt samarbejde mellem AMU og FVU, som en AMU-underviser fortæller:

Det er en stor fordel for os, at vores leder er fælles udviklingschef for AMU og FVU [...] Nu er jeg udelukkende inden for AMU, og der skal vi undervisere være bedre til at spotte de mennesker, der måske skal have noget FVU eller OBU, inden de er helt rustede til at køre videre på AMU. Det bliver man altså bedre til, jo tættere samarbejde man har med de andre [undervisere på FVU].

Underviser

Et andet eksempel er en af AMU-udbyderne, hvor lederen for AMU og lederen for FVU arbejder tæt sammen. Eksempelvis præsenterer uddannelseslederen for FVU mulighederne med FVU på AMU-

kurserne, og kundechefen for AMU og uddannelseslederen for FVU er sammen ude hos virksomhederne og fortæller om begge uddannelsesmuligheder.

Ifølge de interviewede AMU-udbydere er det tætte samarbejde mellem de fagfaglige undervisere og almene undervisere også en vigtig forudsætning for at kunne styrke deltageres basale færdigheder. For at motivere AMU-deltagerne er det vigtigt, at underviserne i det almene har et fagligt kendskab og kan tale ind i deltageres faglighed, og det kræver samarbejde med de fagfaglige undervisere.

Samtidig kan et tæt samarbejde mellem de almene og fagfaglige undervisere også bidrage til, at de fagfaglige undervisere bedre kan støtte AMU-deltagerne med hensyn til dansk og matematik. I tråd hermed oplever en af de interviewede AMU-undervisere, at det kan være en barriere i arbejdet med at styrke deltageres basale færdigheder, at hun ikke selv har viden om, hvordan hun kan understøtte og hjælpe læsesvage deltagere.

Nogle af AMU-udbyderne har valgt at organisere sig således, at det er den fagfaglige underviser, der både underviser i det fagfaglige og i det almene indhold og herigennem sikrer en kobling mellem det fagfaglige og det almene.

AMU-udbydernes muligheder for at styrke deltageres basale færdigheder

Der er flere veje til at styrke voksne danskere basale færdigheder gennem AMU. AMU-udbyderne kan styrke deltageres basale færdigheder gennem:

- AMU-dansk og AMU-matematik
- Forberedende voksenundervisning (FVU)
- Samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner, fx VUC.

AMU-dansk og AMU-matematik

AMU-dansk og AMU-matematik har til formål at styrke og videreudvikle deltageres færdigheder inden for læsning, skrivning, regning og matematik med henblik på udførelse af faglige opgaver i branchen eller ved deltagelse i erhvervsrettet voksenuddannelse. AMU-dansk dækker over kurserne *Faglig læsning* (to dage) og *Faglig skrivning* (tre dage), mens AMU-matematik dækker over kurserne *Grundlæggende faglig regning* (to dage) og *Grundlæggende faglig matematik* (tre dage). Kurserne er ikke kompetencegivende.

FVU (driftsoverenskomst med VUC)

Forberedende voksenundervisning (FVU) kan udbydes på alle institutioner, der har driftsoverenskomst med et VUC. Formålet med FVU er at forbedre og supplere voksnes grundlæggende færdigheder med henblik på videre uddannelse og på at styrke deres forudsætninger for aktiv medvirken i alle sider af samfundslivet. FVU-dansk og FVU-matematik, som denne evaluering har fokus på, er trindelt og kompetencegivende, hvor det øverste trin færdighedsmæssigt svarer til G-niveau (folkeskolens 9. klasse).

3.3 Samarbejdet mellem AMU-udbydere og VUC om basale færdigheder kan med fordel styrkes

Evalueringen peger på, at samarbejdet mellem AMU-udbydere og voksenuddannelsescentre (VUC) om basale færdigheder med fordel kan styrkes. Dels fordi VUC har et primært fokus på udvikling af almene færdigheder. Dels fordi de AMU-udbydere, der samarbejder med VUC, vurderer, at samarbejdet giver værdi og bidrager til, at deltagerne får vurderet eller styrket deres basale færdigheder. Dels fordi det er en udbredt tendens blandt udbyderne i caseundersøgelsen, at de kun i mindre grad samarbejder med VUC.⁶

For nogle AMU-udbydere består samarbejdet i, at de har kontakt og kendskab til, hvilke uddannelsesmuligheder det lokale VUC kan tilbyde i forhold til at styrke basale færdigheder, og at AMU-udbyderen kan henvise deltagerne til VUC. Eksempelvis henviser en af de interviewede AMU-udbydere deltagerne til det lokale VUC, når de møder deltagere, som har grundlæggende udfordringer med at læse og skrive. Et perspektiv er i den sammenhæng, at VUC kan tilbyde nogle andre og mere specialiserede kompetencer i forhold til at styrke kursisternes basale færdigheder, som AMU-udbyderne ikke selv kan tilbyde.

Andre AMU-udbydere har indgået et tæt samarbejde med VUC om at styrke deltageres basale færdigheder. Eksempelvis samarbejder en af AMU-udbyderne med det lokale VUC i forhold til det virksomhedsopsøgende arbejde. Ved virksomhedsbesøg hos store og mellemstore virksomheder er repræsentanter fra både AMU og VUC sammen ude på virksomheden, hvor de fortæller om de uddannelsesmuligheder, de kan tilbyde. Ifølge AMU-udbyderen bidrager samarbejdet med VUC til, at de i højere grad kan imødekomme virksomhedens behov for uddannelse med hensyn til basale færdigheder. Et andet eksempel er en AMU-udbyder, der samarbejder med det lokale VUC om vurderinger af AMU-deltageres basale færdigheder. Som en del af samarbejdet står VUC for at vurdere alle AMU-deltagerne på udbyderens kursuspakker – også når kurserne afholdes på AMU-udbyderens andre afdelinger. Derudover samarbejder VUC og AMU-udbyderen om den efterfølgende vejledningssamtale på baggrund af vurderingen, der gennemføres af en medarbejder fra VUC og læsevejlederen på AMU.

På baggrund af caseundersøgelsen tegner der sig dog et billede af, at samarbejdet mellem AMU-udbydere og VUC om at styrke deltageres basale færdigheder med fordel kan styrkes.

3.4 AMU-målgruppen efterspørger ikke undervisning i dansk og matematik

På tværs af de forskellige typer af informanter peges der ret samstemmende på, at AMU-målgruppen kun i meget begrænset omfang efterspørger dansk- og matematikundervisning, selvom informanterne vurderer, at behovet for at få styrket de almene kompetencer er til stede. Evalueringen peger på fire væsentlige grunde til dette. For det første er AMU-deltagerne ikke nødvendigvis bevidste om deres behov og muligheder for at få styrket deres basale færdigheder. For det andet kan svage skrive-, læse- og regnefærdigheder være et tabu. For det tredje har flere i AMU-målgruppen

⁶ Denne evaluering fokuserer på samarbejdet mellem AMU-udbydere og VUC om at styrke AMU-deltageres basale færdigheder, og ikke på AMU-udbydernes samarbejde med VUC om driftsoverenskomst på FVU.

dårlige skoleerfaringer. For det fjerde opleves styrkede dansk- og matematikfærdigheder af AMU-deltagerne ikke altid som nødvendigt for, at de kan udføre deres arbejde.

3.4.1 Manglende erkendelse af behov

Evalueringen peger på, at AMU-deltagerne ikke nødvendigvis er bevidste om deres behov for at få styrket deres basale færdigheder og heller ikke har kendskab til mulighederne for at få dem styrket gennem AMU. Et perspektiv blandt de interviewede deltagere er, at de ikke har fået vejledning eller information om mulighederne for at få styrket deres basale færdigheder. Nogle deltagere har hørt om mulighederne gennem deres leder, mens andre deltagere selv har søgt viden på internettet. En af de interviewede AMU-deltagere fortæller, at personen oplever, at der er behov for mere information for at få flere i målgruppen til at deltage i dansk- og matematikundervisning:

Jeg blev ikke oplyst, før jeg havde den mail [fra min leder om kurserne]. Der er brug for mere oplysning om, at det rent faktisk findes, og hvad det kan. At det rent faktisk kan være med til at løfte ens fagligt niveau, inden man starter på uddannelse.

AMU-deltager

Nogle af de interviewede AMU-deltagere peger eksempelvis på, at de kunne have haft glæde af at få mundtlig information om mulighederne for at styrke deres basale færdigheder eller mere information og vejledning om, hvad de fremadrettet kan bruge den almene undervisning til.

3.4.2 Tabuer om basale færdigheder

Det at have svage basale færdigheder kan, ifølge nogle af informanterne, stadigvæk være tabubelagt. For nogle AMU-deltagere har svage basale færdigheder været forbundet med en opfattelse af at være dum eller ikke at være god nok til at gå i skole. Dette kan være en barriere for, at AMU-deltagerne efterspørger og vælger at få vurderet deres basale færdigheder og deltager i undervisning, der styrker deres færdigheder. En AMU-deltager fortæller, at svage dansk- eller matematikfærdigheder ikke er noget, man flager med:

Det er ikke noget, man flager med [...] Det kan godt virke som et tabu at skulle række hånden op foran ti andre og sige, at man har svært ved det.

AMU-deltager

Et perspektiv blandt de interviewede AMU-deltagere er, at de føler sig mindre udstillet med hensyn til svage basale færdigheder, hvis alle deltagerne på kurset får en vurdering af deres basale færdigheder, hvis alle deltagerne efterfølgende får en samtale om vurderingen, eller hvis alle deltagerne får undervisning i dansk eller matematik.

3.4.3 Dårlige skoleerfaringer

Det er en udbredt opfattelse blandt informanterne, at flere i AMU-målgruppen har dårlige skoleerfaringer, og at det er lang tid siden, de har været på skolebænken. Dansk- og matematikundervisning, der særligt minder om skoletiden, og som er langt fra praksis og det fagfaglige, kan derfor virke afskrækkende og efterspørger sjældent af AMU-målgruppen. Som en underviser fortæller, kan de dårlige skoleerfaringer have den betydning, at AMU-deltagerne er bekymrede for, at dansk- og matematikundervisningen vil være et nederlag for dem:

Det er også noget af det, jeg hører dem sige: ”Jeg ikke kan lægge to og to sammen”, og deres kone plejer at handle ind og have styr på det derhjemme. Det er, fordi de er bange for at få en dårlig oplevelse og det nederlag, at de ikke kan.

Underviser

Derfor peger de interviewede undervisere også på, at det er vigtigt at præsentere dansk- og matematikundervisning på den rigtige måde for AMU-deltagerne, så deltagerne ikke er bange for at skulle blive til grin eller blive udstillet.

3.4.4 Dansk- og matematik er ikke nødvendigt for at kunne udføre arbejdet

Den sidste væsentlige grund til, at AMU-målgruppen ikke efterspørger almen undervisning, er, at mange i AMU-målgruppen har haft arbejde i mange år, hvor det at læse, skrive og regne ikke har været nødvendigt for at kunne udføre arbejdet, eller hvor de allerede har strategier til at klare sig, som en vejleder fortæller:

Flere af dem afviser, at de skal have noget hjælp [til dansk og matematik], fordi: ”Nu har jeg klarret mig så fint så længe”. De synes ikke, at det er nødvendigt for dem.

Vejleder

Ifølge de interviewede uddannelsesledere og undervisere er der for en del af AMU-deltagerne ikke et klart formål med at få styrket de almene kompetencer. AMU-deltagerne har derimod mere fokus på de fagfaglige kurser, der opleves som brugbare og nødvendige i deres arbejde.

3.5 Virksomhederne har mere fokus på fagfaglig opkvalificering end at styrke basale færdigheder

Evalueringen peger på, at der blandt virksomhederne er et større fokus på fagfaglig opkvalificering af medarbejdere og i mindre grad styrkelse af basale færdigheder, der betragtes som mindre afgørende for virksomheden og for medarbejdernes arbejde. De interviewede uddannelsesledere og undervisere oplever, at travlhed og fokus på drift gør det vanskeligt at motivere virksomheder til uddannelse, der styrker medarbejdernes basale færdigheder:

[...] virksomhederne har travlt ude i praksis, og det, de efterspørger og har lyst til at sende medarbejdere afsted på, er det håndværk, medarbejderen skal kunne. Mens det mere generelle ikke er noget, man afsætter ressourcer og tid af til. Fx at sende medarbejdere afsted på et kursus i dansk og matematik to dage. Der vil man hellere have noget mere praksisnært, fx medicin-håndtering.

Underviser

Som citatet med underviseren peger på, kan der være en tendens til, at virksomhederne ikke prioriterer tid og ressourcer til at opkvalificere medarbejdere i generelle – eller almene – færdigheder som dansk og matematik. Når et kursus derimod ligger tæt op af medarbejderens håndværksmæssige og fagfaglige opgaver på arbejdet, er det lettere for virksomheden at prioritere uddannelsen.

I evalueringen er der dog også eksempler på, hvordan det er lykkedes AMU-udbyderne at tydeliggøre relevansen af at opkvalificere medarbejderes basale færdigheder for virksomheden. Eksempelvis når kurser, der skal styrke basale færdigheder, kobles direkte til et fagfagligt kursus, fx som et for-kursus eller som en integreret del af en kursuspakke, som beskrevet i kapitel 7. Ifølge de interviewede AMU-udbydere og virksomhedsrepræsentanter giver det mening for virksomhederne at

sende medarbejdere på kurser i almene færdigheder, hvis det er med til at sikre, at medarbejderne består de fagfaglige kurser.

Et andet eksempel på, at det er lykkedes at gøre det almene relevant for virksomhederne, er, når AMU-udbydere og virksomheder samarbejder omkring dele af undervisningsindholdet for at tone undervisningen og gøre den mere virksomhedsrettet. Det sker fx ved, at virksomheden sender relevant materiale til uddannelsesinstitutionen, som derved kan integrere de virksomhedsspecifikke elementer i undervisningen. Det kan ifølge virksomhedsrepræsentanter og uddannelsesledere være med til at sikre relevansen af de almene kurser for både medarbejdere og virksomheder.

Ifølge de interviewede uddannelsesledere og undervisere kan virksomhedernes manglende fokus på at styrke medarbejdernes basale færdigheder også skyldes manglende information om og kendskab til muligheder. Som en konsulent på AMU beskriver:

Vi gør rigtig meget for at forstå og komme ind på deres område i det opsøgende arbejde. Hvis det fx er Lean, vi snakker om, så spørger vi ind til FVU og OBU-området. Er de overhovedet bekendt med det? Vi ved jo godt, at en del medarbejdere er rustne i dansk og matematik, og for den sags skyld engelsk og det digitale.

Konsulent på AMU

Et perspektiv i interviewene med AMU-udbydere er derfor, at det opsøgende arbejde i virksomhederne også er vigtigt ift. at styrke virksomhedernes fokus på basale færdigheder. Samtidig er det dog også et perspektiv blandt AMU-udbydere, at de også ofte prioriterer det fagfaglige højere end basale færdigheder, når de er ude hos virksomhederne, da det er det fagfaglige, virksomhederne i første omgang er interesseret i, og fordi der er mange andre informationer, som virksomhederne også skal have.

AMU-udbydere har forskellig praksis med hensyn til at vurdere og styrke AMU-deltagernes basale færdigheder

Evalueringen viser, at AMU-udbydernes praksis med hensyn til at vurdere og styrke AMU-deltagernes basale færdigheder er forskellig. De forskellige måder at styrke deltageres basale færdigheder på, som AMU-udbydere i denne caseundersøgelse har brugt, beskrives i de efterfølgende kapitler:

- Vurdering og vejledning i forbindelse med basale færdigheder (kapitel 4)
- AMU-dansk og AMU-matematik (kapitel 5)
- FVU (for AMU-udbydere, der har driftsoverenskomst med VUC) (kapitel 6)
- Kursuspakker, der kombinerer almen og fagfaglig undervisning (kapitel 7)
- Ord- og regneværksted (kapitel 8).

I de enkelte kapitler gennemgår vi AMU-udbydernes praksis og erfaringer med at styrke deltageres basale færdigheder, herunder muligheder og barrierer ved den konkrete praksis. Derudover belyser vi, hvilken betydning praksis har for, at AMU-deltagerne får styrket deres basale færdigheder, samt virksomhederne og jobcentrenes opbakning hertil.

4 Vurdering og vejledning i forbindelse med basale færdigheder

Dette kapitel belyser AMU-udbydernes praksis og erfaringer med at præsentere og gennemføre vurderinger af AMU-deltagernes basale færdigheder samt vejledning i tilknytning hertil, herunder muligheder og barrierer for at bruge vurderinger og vejledning til at styrke deltageres basale færdigheder.

Udbydere af AMU er gennem AMU-loven forpligtet til at tilbyde deltagere i AMU eller Individuel kompetencevurdering i AMU en vurdering af deres basale færdigheder i læsning, skrivning, stavning, regning eller matematik samt vejledning i tilknytning hertil (BUVM, 2022a, LBK nr. 616 af 03.06.2019). Vurdering af basale færdigheder kan enten ske gennem AMU-kurset *Vurdering af basale færdigheder*, der varer 0,3 dage, eller som FVU-aktivitet. Der er tre mål for *Vurderingen af basale færdigheder* og vejledningen i tilknytning hertil:

1. At tilrettelægge og tilpasse den enkeltes AMU-undervisning med henblik på at understøtte gennemførelsen og forbedre udbyttet af undervisningen
2. At vejlede til undervisning i basale færdigheder enten i AMU eller efter anden lovgivning, fx forberedende voksenundervisning (FVU), ordblindeundervisning eller dansk som andetsprog, når vurderingen tyder på, at deltageren kan have udbytte heraf
3. At vejlede til forløb, der kombinerer AMU med anden undervisning, fx FVU, når vurderingen tyder på, at deltageren kan have udbytte heraf.

Det er frivilligt for den enkelte deltager, om han/hun vil tage imod et tilbud om at få vurderet sine basale færdigheder. Vurderingen må derfor ikke gøres til en obligatorisk del af deltagelsen i arbejdsmarkedsuddannelser (AMU), og det skal fremgå over for deltagerne, at der er tale om et tilbud (BUVM, 2019). Vurderingen af basale færdigheder og vejledning i tilknytning hertil kan bidrage til at deltagerne og udbyderne får større kendskab til deltageres behov. Desuden er der en forventning om, at det kan øge deltageres motivation for at deltage i voksen- og efteruddannelse og øge mulighederne for at gennemføre den erhvervsrettede uddannelse.

Evalueringen peger på, at det er begrænset, hvor mange deltagere der gennem AMU får en vurdering af deres basale færdigheder og efterfølgende vejledning. Dette skyldes, at mange AMU-udbydere giver information om muligheden for at få vurderet sine basale færdigheder skriftligt og/eller mundtligt, men at deltagerne selv er ansvarlige for at tilmelde sig vurderingen og vejledningssamtalen, og det får mange deltagere ikke gjort.

Dog viser evalueringen også, at der er et potentiale i gøre vurderingen til en fast del af fagfaglige kurser. Evalueringen peger nemlig på, at når vurdering af basale færdigheder og vejledning i tilknytning hertil er en fast del af fagfaglige kurser og gennemføres blandt samtlige deltagere, så får flere deltagere foretaget en vurdering og modtager vejledning.

Det er EVA's vurdering, at der fortsat er behov for at styrke arbejdet med at få vurderet AMU-deltagernes basale færdigheder og for at styrke vejledningssamtalerne i forbindelse hermed, samt at det i højere grad bør prioriteres af AMU-udbydernes. Fordi evalueringen peger på, at flere AMU-deltagere modtager vurdering og vejledning, når det er en fast del af de fagfaglige kurser på AMU, vurderer EVA, at denne model med fordel kan udbredes.

Oversigt over muligheder og barrierer ift. at bruge vurdering og vejledning til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder

Muligheder

- AMU-deltagere vælger i højere grad at få vurderet deres basale færdigheder, når vurderingen er en fast del af kurset.
- Vejledningen kan inspirere deltagere til at få styrket deres basale færdigheder, hvor AMU-udbydere, som gennemfører en mundtlig vejledning med samtlige deltagere i forlængelse af vurderingen, har gode erfaringer hermed.

Barrierer

- Det er begrænset, hvor mange deltagere, der gennem AMU får en vurdering af – og vejledning i forbindelse med – basale færdigheder.
- AMU-udbydere oplever, at det kan være svært at sætte tid af til at gennemføre en vurdering af basale færdigheder i forbindelse med korte AMU-kurser.

4.1 Muligheder i forhold til at bruge vurdering og vejledning

Evalueringen viser, at vurdering af – og vejledning i forbindelse med basale færdigheder kan inspirere AMU-deltagerne til at få styrket deres basale færdigheder. Erfaringer fra AMU-udbydernes peger dog på, at det kræver, at vurderingen og vejledningssamtalen er en fast del af kurset, og at det gennemføres for samtlige deltagere.

4.1.1 AMU-deltagerne får vurderet deres basale færdigheder, når vurderingen er en fast del af kurset

Evalueringen viser, at de udbydere, der har lagt vurderingen ind som en fast del af kursusprogrammet, oplever en højere grad af tilslutning. Vurderingen præsenteres i disse tilfælde som noget, man som udgangspunkt forventer, at alle tager del i, uden at det dog af den grund er obligatorisk. Omvendt viser evalueringen, at der ikke er tilslutning blandt AMU-deltagerne til at få vurderet deres basale færdigheder, hvis AMU-deltagerne selv skal melde sig. Som det pointeres på tværs af casene,

er det en erfaring, at der ikke er nogen af dem, der har det svært, som melder sig frivilligt til at blive testet.

Evalueringen viser samtidig, at AMU-udbyderne har forskellig praksis, med hensyn til hvorvidt og hvordan de tilbyder AMU-deltagerne at få vurderet deres basale færdigheder. Nogle udbydere præsenterer tilbuddet pr. skrift i et velkomstbrev og/eller på deres hjemmeside, andre præsenterer det mundtligt ved kursusstart, mens atter andre gør begge dele. Udbydere, som fremlægger tilbuddet om at få vurderet basale færdigheder mundtligt, begrundes det bl.a. med, at mange af deres AMU-deltagere ikke er i stand til at sætte sig ind i den skriftlige procedure og dermed ikke bliver bevidst om muligheden, hvis den alene præsenteres skriftligt, hvilket er problematisk, da det netop er dem med læsevanskeligheder, som har særligt brug for vurderingen.

Eksempel 4.1: Vurdering af basale færdigheder som en fast del af kurset

SOSU Nord udbyder forskellige kursuspakker målrettet voksne, som enten gerne vil starte på en SOSU-uddannelse, eller som skal ud at være sommerferievikarer. Her er vurderingen en fast del af kurset.

Når deltagerne møder op på første dag på kurset, får de at vide, at de skal over på det lokale VUC og gennemføre en test, der vurderer deres basale færdigheder, uden at nogen er tvunget til at tage med. Begrundelsen for at gennemføre en vurdering blandt samtlige deltagere er at sikre, at institutionen kan få søgt den rette hjælp hjem til dem, der har brug for det, og sørge for, at de har hjælpen fra start. SOSU Nord erfarer, at der er stor tilslutning til vurderingen ved at gøre det på den måde. De fortæller, at de tidligere har overladt det til deltagerne selv at melde sig med ringe tilslutning til følge.

SOSU Nord gennemfører desuden en vejledningssamtale med samtlige AMU-deltagere, som har fået vurderet deres basale færdigheder. Samtalen varetages af en læse-, matematik- og ordblindevejleder sammen med en medarbejder fra VUC.

Samtalens længde afhænger af vurderingens resultater og kan derfor variere. Ud over samtalen om vurderingen tilbydes de AMU-deltagere, der har udfordringer, en ekstra samtale med læse-, matematik- og ordblindevejlederen, hvor det aftales, hvordan deltageren kan hjælpes bedst muligt. Eksempelvis kan deltageren tilbydes en ordblindetest og efterfølgende støtte.

4.1.2 Vejledningen kan inspirere deltagere til at få styrket deres basale færdigheder

Evalueringen viser, at AMU-udbyderne har forskellig praksis, hvad angår opfølgning på vurderingen, og at AMU-udbydere har gode erfaringer med at gennemføre en mundtlig vejledning med samtlige deltagere i forlængelse af vurderingen.

Hos en af de interviewede AMU-udbydere gennemfører de eksempelvis en vejledningssamtale med samtlige AMU-deltagere, der har fået vurderet deres basale færdigheder som en fast del af kurset.

Samtalen har til hensigt at identificere deltagere, der har særlige vanskeligheder, som der skal tages højde for, ligesom samtalen har til hensigt at guide deltageren videre i forhold til at få styrket sine basale færdigheder. Begrundelsen for at gennemføre samtalen mundtligt frem for at udlevere et skriftligt svar handler om at imødekomme målgruppen:

[...] der er også det med at vores målgruppe, at hvis de skal læse noget på skrift, så kan de nemt komme til at blive misforstået. Så er det nemmere at give det mundtligt, fordi så kan vi aflæse dem og undgå misforståelser.

Vejleder

Den citerede vejleder fortæller desuden, at de ser det som rimeligt, at deltagerne får et fyldestgørende svar på deres vurdering og har mulighed for at stille spørgsmål til deres testresultater. Nogle deltager kan desuden have vanskeligt ved at lave søgninger på internettet og selv finde kontaktoplysninger, som er nødvendige for at kunne gå videre med henblik på at styrke deres basale færdigheder.

Fælles for alle AMU-udbydere i vores caseundersøgelse er, at de ikke har kendskab til, hvad deltagerne stiller op med deres udfordringer i forhold til basale færdigheder efter AMU-kurset. Flere udbydere i caseundersøgelsen fortæller alligevel, at de har en oplevelse af, at vurderingen og vejledningen gør deltagerne bevidste om deres basale udfordringer og inspirerer dem til at arbejde med det. Imidlertid kan der være langt til handling, når hverdagen rammer igen. Således fortæller en underviser:

[...] der er jo ingen tvivl om, at mange tænker undervejs, når vi har den her samtale på anden dagen [...] de bliver nødt til at skulle gøre noget, når de kommer hjem. Men så sker der en eller anden ting. De står og jubler over, at de kom igennem [kurset] og så ah, der går jo nok lang tid, før jeg skal have et igen, og så har de glemt det der med, at de jo skal gøre noget ved det basale.

Underviser

Interviewene med AMU-deltagerne bekræfter i flere tilfælde, at vejledningen kan inspirere deltagerne til at få styrket deres dansk eller matematik efter endt kursus, men at det ikke altid fører til, at deltagerne får tilmeldt sig et kursus. Bl.a. handler det om, at de dårlige skoleerfaringer er en barriere for dem. Således fortæller en deltager, vi har talt med:

[Underviseren] har nævnt, at der var mulighed for at komme på nogle andre skoler og lære dansk eller matematik. Muligheden for at komme på nogle ekstra uddannelser eller noget aften-skole har været der. Og jeg har da overvejet det, men det er ikke blevet til mere end overvejelser. Jeg er ikke god til at gå i skole.

AMU-deltager

Interviewene med udbydere og deltagere synes samlet set at tegne et billede af, at når AMU-deltagere selv gøres ansvarlige for at tilmelde sig vurdering og vejledning samt kurser, der styrker basale færdigheder, så er tendensen til fravalg stor.

Eksempel 4.2: Vejledningssamtale i forlængelse af vurderingen

På EUC Nordvestsjælland har de prioriteret at gennemføre én-til-én-samtaler med samtlige AMU-deltagere, som har fået vurderet deres basale færdigheder. De fortæller, at de ser det som deres pligt at give en mundtlig tilbagemelding på testen. De bruger testresultatet og samtalen som et aktivt redskab til dels at hjælpe deltageren gennem det fagfaglige kursus, deltageren er på, dels at vejlede deltageren videre i forhold til at tage hånd om mere generelle basale udfordringer. Førstnævnte handler om at tilbyde deltageren en hjælpende hånd i ord- og regneværkstedet og/eller udlevere it-udstyr, der kan hjælpe med fx oplæsning. Sidstnævnte handler om at vejlede omkring, hvilke øvrige tilbud som fx FVU og ordblindeundervisning der er, hvor det ligger henne, og evt. skaffe kontaktoplysninger hertil.

4.2 Barrierer i forhold til at bruge vurdering og vejledning

Ifølge AMU-udbyderne er en væsentlig barriere i forhold til at bruge vurderinger og vejledninger til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder, at det er svært at afsætte tid til at vurdere deltageres basale færdigheder og vejlede dem. Dette gælder især på korte kurser. Derfor er det også udbredt blandt AMU-udbyderne, at vurderingen ikke er en fast del af kurset, men tilbydes som en mulighed, som deltagerne selv skal tilmelde sig. Samtidig peger evalueringen som tidligere nævnt på, at når deltagerne selv er ansvarlige for selv at tilmelde sig vurderingen eller vejledningssamtalen, er der kun få deltagere, der vælger at tage imod tilbuddet.

4.2.1 Det er begrænset, hvor mange deltagere der får en vurdering af – og vejledning i forbindelse med – basale færdigheder

Evalueringen viser – ligesom aktivitetsanalysen med hensyn til alle AMU-udbydere (EVA, 2021) – at det er begrænset, hvor mange deltagere der gennem AMU får en vurdering af – og vejledning i forbindelse med – basale færdigheder. Evalueringen peger på, at en væsentlig årsag til dette er, at det er udbredt blandt AMU-udbyderne, at de giver information om muligheden for at få vurderet sine basale færdigheder skriftligt og/eller mundtligt, men at deltagerne selv skal tilmelde sig vurderingen. Som en konsulent på AMU fortæller, er der få eller ingen deltagere, som selv henvender sig:

Det, vi gør for at tilbyde alle deltagere en læsetest, er, at vi i vores velkomstbrev informerer om muligheden. Har de brug for en test eller SPS, så skal de give os besked. Og det får vi stort set aldrig besked om. Jeg har ikke oplevet det i mine seks år på skolen, at nogen har kontaktet os om det.

Konsulent på AMU

AMU-udbyderne peger på, at årsagerne til, at deltagerne ikke selv tager imod tilbuddet, bl.a. kan være dårlige skoleerfaringer, og at det er tabubelagt at have svage basale færdigheder. Det er dermed svært for deltagerne selv at tilmelde sig og bede om hjælp. Derudover kan det også være en barriere for deltagerne, at informationen om muligheden for vurderingen gives skriftligt. Flere af de interviewede udbydere peger selv på, at det er lidt absurd, at de læsesvage skal læse 1,5 sides tekst for at nå ned til det afsnit om, at de kan få hjælp.

4.2.2 Svært at afsætte tid til at vurdere deltagerne – særligt på korte kurser

En erfaring blandt AMU-udbyderne er, at det er svært at afsætte tid til at gennemføre en vurdering af deltageres basale færdigheder, særligt på korte kurser. AMU-udbyderne peger på, at AMU-kurserne er kompakte, og at tiden allerede er brugt på det fagfaglige indhold og prøver, og at det derfor er svært at afsætte tid til at vurdere deltageres basale færdigheder. Hertil kommer, at det kan være tidskrævende og svært at nå at hente eventuelle hjælpemidler og udstyr som fx it-rygsækken hjem på de korte kurser, og at det er svært for deltagerne at lære hjælpemidlerne at kende på få dage.

Derfor er det også udbredt blandt AMU-udbyderne, at vurderingen ikke er en fast og integreret del af kurset, men tilbydes som en mulighed enten skriftligt i et velkomstbrev eller på hjemmesiden eller mundtligt i starten af kurset.

Eksempel 4.3: Vurdering af basale færdigheder på kurser, der varer fem dage eller derover

Hos SOSU Syd har de valgt, at på de AMU-kurser, der varer fem dage eller derover, skal deltagerne igennem en vurdering af deres basale færdigheder, mens deltagerne alene bliver præsenteret for tilbuddet i et velkomstbrev på kurser af kortere varighed.

SOSU Syd fortæller, at det er en afvejning, de har foretaget. Deres erfaring er, at vurderingen tager for meget tid på de kortere kurser, mens det giver mening at gennemføre den på længere kursusforløb. Imidlertid gennemfører de vurderinger på deres introducerende kurser, som er målrettet ledige, jobskiftere og tosprogede, for at fange dem, som har udfordringer, så de kan få hjælp og støtte, inden de starter på ordinær uddannelse.

SOSU Syd udleverer deltageres testscore pr. skrift, hvorefter deltagerne selv skal identificere, hvor udfordrede de er i forhold til en normalscore. Desuden har deltagerne mulighed for selv at tage kontakt til en læsevejleder ved spørgsmål og behov for vejledning. Imidlertid er det begrænset, hvor mange der frivilligt vælger at opsøge vejledning. Derfor tjekker læsevejleder alle deltageres resultater og tager initiativ til opfølgning om nødvendigt, hvis dette kan nås inden for uddannelsesperioden.

5 AMU-dansk og AMU-matematik

I dette kapitel gennemgår vi AMU-udbydernes praksis og erfaringer med at anvende AMU-kurserne AMU-dansk og AMU-matematik, herunder muligheder og barrierer i forhold til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder. Kapitlet belyser derudover, hvilken betydning kurserne har for, at deltagerne får styrket deres basale færdigheder, samt virksomhederne og jobcentrenes opbakning til at bruge kurserne til at styrke deltagernes basale færdigheder.

En af de veje, som AMU-udbydere kan benytte for at styrke deltagernes basale færdigheder, er AMU-dansk og AMU-matematik. Kurserne har til formål at styrke og videreudvikle deltagernes færdigheder inden for læsning, skrivning, grundlæggende regning og grundlæggende matematik med henblik på udførelse af faglige opgaver i branchen eller ved deltagelse i erhvervsrettet voksenuddannelse. AMU-dansk dækker over kurserne *Faglig læsning* (to dage) og *Faglig skrivning* (tre dage), mens AMU-matematik dækker over kurserne *Grundlæggende faglig regning* (to dage) og *Grundlæggende faglig matematik* (tre dage). Kurserne er ikke kompetencegivende.

EVA's aktivitetsanalyse fra 2021 viste, at aktiviteten på kurserne AMU-dansk og AMU-matematik var meget lav og endda er faldet i perioden fra 2008 til 2019, og at det er få AMU-udbydere, der har aktivitet på kurserne inden for AMU-dansk og AMU-matematik (EVA, 2021).

Evalueringen peger på, at AMU-dansk og AMU-matematik kan bidrage til, at deltagerne i højere grad gennemfører og består de fagfaglige kurser. Samtidig peger evalueringen på, at kursernes længde på to til tre dage både er en styrke og en svaghed. Hvor nogle informanter vurderer, at korte kurser kan have positiv betydning for deltagernes lyst til at deltage i den almene undervisning, vurderer andre informanter, at det er begrænset, hvad deltagerne kan nå at lære og få løftet af basale færdigheder på så kort tid.

Det er EVA's vurdering, at der er et potentiale i at anvende AMU-dansk og AMU-matematik i langt højere grad for at bidrage til, at deltagerne kan bestå og gennemføre fagfaglige kurser eller anden uddannelse. En øget aktivitet på kurserne AMU-dansk og AMU-matematik vil betyde, at flere deltagere får arbejdet med og styrket deres dansk- og matematikfærdigheder og derigennem kan blive motiveret til fortsat deltagelse i almen undervisning såsom FVU.

Oversigt over muligheder og barrierer ift. at bruge AMU-dansk og AMU-matematik til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder

Muligheder

- Kurserne kan bidrage til, at deltagerne i højere grad består og gennemfører de fagfaglige AMU-kurser.
- Flere får styrket deres dansk- og matematikfærdigheder gennem AMU.
- Kurserne kan tilpasses den fagfaglige kontekst og deltagernes behov og niveau, hvilket er med til at motivere AMU-deltagerne.
- Kurserne er korte og uden prøver, hvilket kan have positiv betydning for, om AMU-deltagerne har lyst til at deltage.

Barrierer

- Det er svært at give et løft af deltagernes basale færdigheder på kurserne, fordi de er korte.
- Virksomheder og jobcentre kunne i højere grad bruge AMU-dansk og AMU-matematik.

5.1 Muligheder i forhold til at bruge AMU-dansk og AMU-matematik

Evalueringen peger på, at AMU-dansk og AMU-matematik kan støtte deltagerne til at gennemføre og bestå de fagfaglige kurser og kan bidrage til, at deltagerne får arbejdet med og styrket deres basale færdigheder. Desuden viser evalueringen, at kurserne kan tilpasses den fagfaglige kontekst, deltagernes behov og niveau. Samtidig er kurserne forholdsvis korte og uden prøver, hvilket ifølge nogle informanter kan have positiv betydning for, om AMU-deltagerne har lyst til at deltage.

5.1.1 Kurserne bidrager til, at deltagerne i højere grad kan bestå de fagfaglige AMU-kurser

Evalueringen viser, at de AMU-udbydere, som anvender AMU-dansk og AMU-matematik, bruger kurserne til at støtte deltagerne og til at få genopfrisket deltagernes dansk- og matematikfærdigheder. Kurserne bidrager dermed til, at deltagerne i højere grad kan gennemføre og bestå de fagfaglige AMU-kurser eller blive klar til anden uddannelse.

Ifølge informanter er der mange af deltagerne, som ikke har gået i skole eller været i berøring med uddannelsessystemet i mange år. Derfor har de brug for at få genopfrisket deres dansk- og matematikfærdigheder og få erfaringer med at være tilbage i skole for at kunne bestå de fagfaglige AMU-kurser eller for blive klar til anden uddannelse. Som en uddannelsesleder beskriver:

Kurserne er brush-up. Der er mange, som ikke har gået i skole i 20 år og ikke har været i berøring med uddannelsessystemet. Det kan vi se på vores eud og AMU, og det med at sætte sig ned og læse en tekst kan være udfordrende for nogle [...] Der tænker jeg, at man kan bruge kurserne til dels til skulle i skole igen og dels det at sidde på skolebænken, når man har gået ude i 20 år og arbejdet på en betoncementfabrik.

Uddannelsesleder

Fordi AMU-dansk og AMU-matematik anvendes til at støtte deltagerne i at bestå de fagfaglige AMU-kurser, er udbydernes erfaringer også, at kurserne ikke bør stå alene eller udbydes selvstændigt. AMU-udbydernes, som har deltaget i caseundersøgelsen, anvender derfor kurserne som en del af en kursuspakke, hvor kurserne enten ligger forud for eller sideløbende med de fagfaglige AMU-kurser eller anden uddannelse, og hvor kurserne bruges til at klæde deltagerne på og få genopfrisket regneregler og læseteknikker. Kursuspakker, der kombinerer almen og fagfaglig undervisning, belyses i kapitel 7.

Eksempel 5.1: AMU-kurser i matematik som for-kursus til fagfaglige AMU-kurser

EUC Sjælland har erfaringer med at bruge AMU-matematikkurserne som for-kursus, inden AMU-deltagerne starter på kloakrørlæggeruddannelsen. For-kurset varer 10 dage og inkluderer AMU-kurserne *Grundlæggende faglig regning*, *Grundlæggende faglig matematik* og *Nivellerings*. For-kurset er i princippet ikke obligatorisk for at kunne starte på kloakrørlæggeruddannelsen, men EUC Sjælland anbefaler det. De fleste AMU-deltagere deltager i for-kurset og ser det som en integreret del af kloakrørlæggeruddannelsen.

Matematikken på for-kurset er tæt forbundet med det fagfaglige på kloakrørlæggeruddannelsen og med AMU-deltagernes praksis og hverdag. Eksempelvis er AMU-deltagerne som en del af for-kurset udenfor for at lære at måle og beregne, hvor meget grus de skal bruge, eller hvor mange kvadratmeter fliser der skal bestilles til en bestemt opgave.

5.1.2 Flere får styrket deres dansk- og matematikfærdigheder gennem kurserne

Evalueringen peger på, at AMU-deltagere, der ellers ikke ville have deltaget i almen undervisning, får styrket deres dansk- og matematikfærdigheder gennem kurserne. Dette skyldes dels, at kurserne er en integreret del af de fagfaglige kursuspakker eller for-kurser, som deltagerne oplever som obligatoriske, og dels at kurserne bruges som en støtte til, at deltagerne kan gennemføre og bestå de fagfaglige kurser. AMU-kurserne i dansk og matematik opleves af deltagerne dermed som relevante og brugbare i relation til de fagfaglige kurser.

De er helt fantastiske, målene [for AMU-dansk og AMU-matematik], og det er ærgerligt, at de ikke bliver brugt mere. Jeg snakkede med lærerne, inden I kom, og de siger, at det er en måde, vi kan motivere deltagerne til matematik, fordi mange af dem i målgruppen har dårlige oplevelser med skolen [...] Det med at få det almene integreret i det faglige gør det meget mere spiseligt end at sidde med det fx på VUC og tage en 9. klasse.

Vejleder

Som vejlederen i ovenstående citat fortæller, er kurserne en vej til at motivere deltagere til almen undervisning, som de ellers ikke nødvendigvis ville have deltaget i.

5.1.3 Kurserne er tilpasset den fagfaglige kontekst og deltageres behov og niveau

AMU-udbyderne i caseundersøgelsen har gode erfaringer med, at AMU-dansk og AMU-matematik kan tilpasses den fagfaglige kontekst og deltageres behov og niveau. Et perspektiv, der går igen i interviewene med uddannelsesledere og undervisere, og der fremhæves som særligt vigtigt, er, at kursernes brede målbeskrivelser gør, at kurserne kan tilpasses deltageres behov og den fagfaglige kontekst. Som en uddannelsesleder beskriver, så er ”styrken, at målene er så brede, som de er, og vi i princippet kan putte det foran, ved siden af eller ind imellem andre AMU-mål”.

Når AMU-udbyderne anvender AMU-dansk og AMU-matematik, så er kurserne tilpasset og tonet efter den fagfaglige kontekst. Undervisningen tager udgangspunkt i de fagfaglige begreber og den praksis, som anvendes i de fagfaglige kurser, og som deltagerne kender. Dette er både en styrke med hensyn til at klæde deltagerne på til de fagfaglige kurser eller anden uddannelse og med hensyn til at motivere deltagerne til at deltage i kurser, der styrker deres dansk- og matematikfærdigheder.

Jeg synes, der bliver skabt en motivation. Den fagfaglige bog, de får stillet til rådighed, der er flere, som spørger, om de må tage den med hjem. Stoffet fanger dem, og det er ikke sådan, at bogen skræmmer dem. De klør på, og ift. at nogle af dem ikke har gået i skole eller åbnet en bog i mange år, så klør de på.

Underviser

Som ovenstående citat med underviseren peger på, så kan det motivere deltagerne, når den fagfaglige kontekst kobles og integreres i den almene undervisning, og denne kobling er mulig med AMU-dansk og AMU-matematik. Det motiverer AMU-deltagerne, når kurserne handler om de regnearter eller læseteknikker, som de skal bruge senere, enten i deres arbejde eller på de fagfaglige kurser.

De interviewede AMU-deltagere fortæller bl.a. om, hvordan kurserne har givet dem redskaber og viden, som de har kunne anvende og se en mening med. Eksempelvis har de fået redskaber til hurtigere at spotte relevante ord, når de læser fagtekster, eller de har fået styr på, hvordan de udregner promiller, når hældningen til kloakrør skal udregnes. Som en deltager fortæller:

Det er konkret, og det er håndterbart. Der er en direkte kobling til, hvad vi laver, og hvad vi skal bruge det til. Der er ikke noget med teori – jo der er teoretiske situationer, men det er situationer, vi vil støde på, på en eller anden måde. Det hele er jo arbejdsrelevant [...] Vi skal bruge de her formler til det her arbejde. Det hele bliver relevant for, hvad vi går ude og laver i marken.

AMU-deltager

De interviewede undervisere oplever også, at målbeskrivelserne på AMU-kurserne betyder, at kurserne kan tilrettelægges efter de enkelte deltageres niveau og behov og dermed støtte deltagerne i at bestå de fagfaglige kurser. Eksempelvis kan det være, at deltagerne har behov for at lære om kurve- og søjlediagrammer, specifikke formler eller simple ligninger forud for et truckcertifikatkursus eller kloakrørlæggeruddannelsen.

Ifølge informanterne er det derfor en styrke ved kurserne, at de ikke ser ens ud alle steder, men at de kan tones og rettes mod den faglige kontekst, som deltagerne er en del af.

Eksempel 5.2: AMU-kurser i dansk og matematik som studieforbereende forløb

På SOSU Nord har de brugt AMU-kurserne i dansk og matematik, som studieforbereende forløb forud for, at deltagerne skulle starte på en erhvervsuddannelse. Det studieforbereende forløb er målrettet medarbejdere ude i praksis, som gerne vil starte på en SOSU-uddannelse, men som er bekymrede for at skulle tilbage på skolebænken, læse fagtekster eller bruge computer eller iPad. Det studieforbereende forløb varer ti dage og inkluderer AMU-kurserne *Faglig læsning*, *Grundlæggende faglig regning*, *Anerkendende kommunikation* og *Brug af PC på arbejdspladsen*.

På det studieforbereende forløb er AMU-kurserne i dansk og matematik rettet mod SOSU-branchen og -uddannelserne, så det ikke ligner dansk og matematik fra grundskolen. Eksempelvis tager undervisningen i *Faglig læsning* udgangspunkt i grundbogen, der bruges på grundforløbene på SOSU-uddannelserne. Deltagerne får herigennem kendskab til forskellige læsestrategier og til grundbogen, som de kan bruge, når de starter på uddannelsen. Det SOSU-rettede dansk og matematik er vigtigt i forhold til at motivere deltagerne og bidrage til, at deltagerne oplever det lærte som relevant for deres arbejde og videre uddannelse.

5.1.4 Korte kurser uden prøver kan have positiv betydning for lysten til at deltage

De interviewede uddannelsesledere og undervisere vurderer, at længden på AMU-dansk og AMU-matematik både er en styrke og en svaghed, når AMU-deltagernes basale færdigheder skal styrkes. Et perspektiv blandt de interviewede er, at AMU-kurserne kan have positiv betydning for deltagerens lyst til den almene undervisning, fordi kurserne er korte. Et andet perspektiv blandt de interviewede er, at det er begrænset, hvad man kan nå at lære, og svært at styrke deltagerens basale færdigheder mærkbart, når kurserne kun varer to til tre dage (se afsnit 5.2.1).

Samtidig er det informanternes vurdering, at det, at AMU-dansk og AMU-matematik ikke er kompetencegivende og uden prøver, både er en styrke og en svaghed ved kurserne. Uddannelseslederne og undervisererne peger bl.a. på, at styrken er, at det kan motivere AMU-deltagerne til at deltage i dansk- og matematikundervisning, når der ikke er test og prøver på kurserne, fordi kurserne handler om at få lært eller genopfrisket regneregler eller læsestrategier forud for et fagfagligt AMU-kursus eller anden uddannelse.

5.2 Barrierer i forhold til at bruge AMU-dansk og AMU-matematik

Evalueringen peger på forskellige barrierer i forhold til at bruge AMU-dansk og AMU-matematik til at styrke deltagerens basale færdigheder. En barriere, der går igen i interviewene, og som fremhæves som central, er, at virksomheder og jobcentre i lav grad benytter kurserne, når de ser et behov for at styrke medarbejdernes eller de lediges basale færdigheder. Dertil kommer, at kursernes længde på to til tre dage gør det svært at give et løft af deltagerens basale færdigheder.

5.2.1 De korte kurser gør det svært at give et løft af deltageres basale færdigheder

Kursernes længde er ifølge informanterne både en styrke og en svaghed i forhold til at styrke deltageres basale færdigheder. Et perspektiv blandt de interviewede er, at kursernes længde kan være en barriere, idet de korte kurser gør det svært at give et mærkbart løfte af deltageres basale færdigheder. Som en uddannelsesleder pointerer:

Jeg synes, vi er nødt til at sætte spørgsmålstegn ved, om vi styrker deltageres basale færdigheder ved at have det to dage. Det vil jeg gerne understrege. Det er meget lidt, men vi gør dem klar.

Uddannelsesleder

De informanter, der vurderer, at det er svært at styrke deltageres basale færdigheder gennem korte kurser, peger derudover på, at det kan være en barriere ved AMU-kurserne, at de ikke er kompetencegivende, og at deltagerne ikke opnår et specifikt niveau gennem kurserne.

Den udfordring, der er med AMU-målene [for AMU-dansk og AMU-matematik], er, at kompetencerne, du har bagefter, ikke kan bruges til andet end at bestå det AMU-kursus, der ligger i halen. Du bliver ikke kvalificeret til noget, og du opnår ikke et nyt niveau. Du opnår ikke noget som helst. Vi bruger det, hvis du skal tage et truckcertifikat. Så er det basale færdigheder i det, du skal på bagefter. Du har ikke G-niveau i dansk, når du er færdig eller bestået en prøve. Du har 'bare' gennemført det AMU-mål.

Uddannelsesleder

Modsat vurderer de interviewede uddannelsesledere og undervisere også, at det er en styrke, at deltagerne ikke skal opnå et specifikt niveau på AMU-kurserne, som beskrevet i afsnit 5.1.4.

5.2.2 Virksomheder og jobcentre kunne i højere grad bruge AMU-dansk og AMU-matematik

Når virksomheder og jobcentre ser et behov for at styrke medarbejdere og lediges basale færdigheder, bruger de i lav grad AMU-dansk og AMU-matematik. Det skyldes dels, at kurserne inden for dansk og matematik ikke er kompetencegivende, og at kurserne er korte, og dels at virksomhederne og jobcentrene henvender sig til andre uddannelsesinstitutioner fx VUC, og bruger andre uddannelser, fx FVU, når medarbejderne eller de ledige skal have styrket deres basale færdigheder.

Vi har stort fokus på at styrke de lediges basale færdigheder, men ikke inden for AMU-området. Vi har et samarbejde med vores lokale VUC, hvor vi kører et læse-, skrive- og regneprojekt med dem.

Jobcenterrepræsentant

De interviewede uddannelsesledere og undervisere oplever også, at virksomhederne og jobcentrene vælger VUC og FVU, hvis medarbejderne eller de ledige skal have styrket deres basale færdigheder. Samtidig peger evalueringen på, at virksomhederne og jobcentrene oplever AMU-kurserne i dansk og matematik som relevante og brugbare, når kurserne er integreret i en kursuspakke med fagfaglige AMU-kurser (kapitel 7), eller når AMU-dansk og AMU-matematik understøtter, at deltagerne består et fagfagligt kursus.

6 Forberedende voksenundervisning (FVU)

I dette kapitel gennemgår vi AMU-udbydernes praksis og erfaringer med at udbyde forberedende voksenundervisning (FVU), herunder muligheder og barrierer ved at anvende FVU til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder. Kapitlet belyser derudover, hvilken betydning FVU har for, at AMU-deltagerne får styrket deres basale færdigheder, samt virksomhederne og jobcentrenes opbakning til FVU.

Den største indsats i forhold til at styrke voksne danskere basale færdigheder finder sted i form af FVU, der udbydes dels på VUC og dels af en række andre udbydere med driftsoverenskomst med et VUC, såsom institutioner, der udbyder AMU. Formålet med FVU er at forbedre og supplere voksnes grundlæggende færdigheder med henblik på videre uddannelse og på at styrke deres forudsætninger for aktiv medvirken i alle sider af samfundslivet. FVU består af fem forskellige tilbud,⁷ herunder FVU-dansk og FVU-matematik, som denne evaluering har fokus på. FVU-dansk og FVU-matematik er trindelte og kompetencegivende, hvor det øverste trin færdighedsmæssigt svarer til G-niveau (folkeskolens 9. klasse). FVU-dansk og FVU-matematik er dermed adgangsgivende til eksempelvis erhvervsuddannelser (BUVM, 2022b). Undervisningen er i forhold til AMU normalt længere forløb med en varighed, der ligger mellem 30 og 60 timer pr. trin.

EVA's undersøgelse fra 2020 om brugen af FVU viser, at aktiviteten på FVU er mere end fordoblet fra 2008/09 til 2017/18. Dog peger undersøgelsen samtidig på, at der fortsat er lang vej igen, før flertallet af voksne med svage basale færdigheder har deltaget i FVU. Resultaterne af undersøgelsen viser desuden, at FVU-aktiviteten ikke er steget på hverken VUC'erne eller erhvervsskolerne siden 2013/14, og at der er en stadigt større andel af deltagere med indvandrerbaggrund på FVU. Resultaterne peger på, at der særligt er brug for at tiltrække deltagere fra kernemålgruppen for FVU, fx deltagere med dansk oprindelse og mænd (EVA, 2020).

EVA's undersøgelse fra 2020 viser desuden, at erhvervsskoler, som udgør langt størstedelen af AMU-udbydere, kun står for en relativt lille del af den samlede aktivitet på FVU, og at aktiviteten har været på nogenlunde samme lave niveau siden 2008 (EVA, 2020). Hertil kommer dog, at AMU-udbydere, som ikke har driftsoverenskomst på FVU, har mulighed for at styrke deltagerne basale færdigheder gennem FVU ved at henvise deltagere til VUC og andre uddannelsesinstitutioner, der udbyder FVU.

⁷ De fem tilbud inden for FVU er FVU-start, FVU-dansk, FVU-matematik, FVU-digital og FVU-engelsk.

Evalueringen peger på, at FVU på AMU i højere grad end AMU-dansk og AMU-matematik kan give et løft af deltagernes basale færdigheder, særligt fordi FVU er længerevarende og mere dybtgående forløb end AMU-dansk og AMU-matematik. Derudover viser evalueringen, at FVU, der udbydes på en AMU-institution, giver én indgang til flere uddannelsesmuligheder. Endelig kan FVU på AMU være med til at fremme brugen af erhvervsuddannelse for voksne og anden VEU. Evalueringen peger dog på, at samarbejde på tværs af FVU og AMU er begrænset, også blandt de udbydere, der har driftsoverenskomst med VUC.

Samtidig peger evalueringen på, at det kan være svært at motivere AMU-deltagerne til FVU, og at virksomhederne primært bruger FVU til at styrke medarbejdernes dansk som andetsprog. Desuden viser evalueringen, at det er en udfordring, at FVU og AMU har forskellige rammer mht. refusion og kursuslængde.

Det er EVA's vurdering, at der, på trods af barriererne, er et potentiale i i langt højere grad at kombinere FVU og AMU for at løfte deltagernes basale færdigheder, fx ved at udbyde FVU på institutioner, der udbyder AMU. Derudover er det EVA's vurdering, at der er behov for at fremme dialogen mellem AMU-udbydere og VUC og for at styrke informationen om FVU i AMU-systemet, fordi mulighederne med FVU ikke bruges i tilstrækkelig grad i dag.

Oversigt over muligheder og barrierer ift. at bruge FVU til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder

Muligheder

- FVU giver et løft af deltagernes basale færdigheder, fordi forløbene er kompetencegivende og længere.
- Én indgang til flere uddannelsesmuligheder, når AMU-institutioner også kan udbyde FVU.
- FVU på AMU-institutioner kan fremme brugen af erhvervsuddannelse for voksne og anden VEU.

Barrierer

- Rammerne for FVU og AMU er forskellige fx ift. kursuslængde og ift. refusion, hvor deltagerne får Statens voksenuddannelsesstøtte (SVU) på FVU og VEU-godtgørelse på AMU.
- Det er svært at motivere AMU-deltagerne til at deltage i FVU.
- FVU bruges af virksomhederne til at styrke medarbejdernes dansk som andetsprog.

6.1 Muligheder i forhold til at bruge FVU

Ifølge informanterne bidrager FVU til et løft af deltagernes basale færdigheder, fordi forløbene er kompetencegivende og længere end fx AMU-dansk og AMU-matematik. Samtidig kan FVU på AMU-institutioner være med til at fremme brugen af erhvervsuddannelse for voksen og anden VEU, og det giver én indgang til flere uddannelsesmuligheder.

6.1.1 FVU giver et løft af deltagernes basale færdigheder

Et perspektiv blandt de interviewede uddannelsesledere og undervisere er, at det tager tid og kræver længere undervisningsforløb at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder. Derfor vurderer uddannelseslederne og underviserne også, at FVU giver et større løft af deltagernes basale færdigheder end AMU-dansk og AMU-matematik, fordi undervisningen er længere, 30-60 timer pr. trin, og fordi FVU er kompetencegivende på et 9. klasseniveau og giver adgang til erhvervsuddannelser.

Mange af AMU-deltagerne har brug for at få styrket deres basale færdigheder, samtidig med at deres fagfaglige kompetencer styrkes, og derfor giver det, ifølge de interviewede AMU-udbydere, mening at udbyde FVU på AMU-institutioner og tænke FVU og AMU sammen:

Dem, vi sidder med på vores ordinære uddannelser og vores efteruddannelser, det er jo også folk, som har brug for at få styrket deres basale færdigheder. Så jeg tænker, at det, at man har et samspil mellem FVU og AMU, er oplagt.

Uddannelsesleder

En af AMU-udbyderne i caseundersøgelsen har eksempelvis erfaring med at kombinere FVU og AMU-kurser i en samlet kursuspakke, hvor undervisningen i det almene og fagfaglige spiller sammen (se kapitel 7). Andre af de interviewede AMU-udbydere, der har driftsoverenskomst på FVU, har erfaringer med at tone FVU og gøre undervisningen mere erhvervs- og brancherettet – særligt når FVU udbydes til virksomhederne eller jobcentre. Ifølge uddannelseslederne og underviserne bidrager dette til, at virksomhederne og deltagerne oplever FVU som relevant og brugbart.

Selvom at samspillet mellem FVU og AMU, ifølge udbyderne, vurderes at være oplagt med hensyn til at styrke deltagernes basale færdigheder, så peger evalueringen på, at det ikke er udbredt blandt udbyderne, og at det kan være svært for AMU-institutionerne at udbyde FVU. Det skyldes dels, at efterspørgslen efter FVU er lav, og at AMU-udbyderne har svært ved at tiltrække nok deltagere til FVU, og dels at rammerne for FVU og AMU er forskellige (barrierer med forskellige rammer belyses i afsnit 6.2.1). Derfor har nogle af de interviewede AMU-udbydere valgt ikke længere at udbyde FVU. De AMU-udbydere, der ikke har driftsoverenskomst med et VUC om FVU, har dog mulighed for at samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner, der udbyder FVU.

6.1.2 Én indgang til flere uddannelsesmuligheder

Når AMU-institutionerne både udbyder FVU og AMU, har deltagerne og virksomhederne én indgang til flere uddannelsesmuligheder. Blandt de interviewede uddannelsesledere fremhæves dette som en styrke ved at udbyde FVU på en AMU-institution. De interviewede AMU-udbydere oplever, at det er mindre besværligt, og at de har flere muligheder for at imødekomme virksomhederne og deltagernes behov, når de også selv kan tilbyde FVU, som en konsulent på AMU fortæller:

Det [at udbyde AMU og FVU] giver en større palette i at ramme virksomhederne på det rigtige niveau. Det er godt at have flere håndtag at hive i, hvad det angår.

Konsulent på AMU

Eksempelvis har en af AMU-udbyderne i caseundersøgelsen tilrettelagt en kursuspakke for en virksomhed, der kombinerer FVU og fagfaglige AMU-kurser, idet virksomheden både havde behov for at få styrket medarbejderes dansk som andetsprog gennem FVU og lære om kulturforståelse, samarbejde og konflikthåndtering gennem AMU-kurserne (se kapitel 7).

Evalueringen peger samtidig på, at et tæt samarbejde mellem FVU og AMU er vigtigt for at lykkes med at være én indgang til flere uddannelsesmuligheder. Blandt en af de interviewede AMU-udbydere er erfaringen, at samarbejdet mellem FVU og AMU har fordel af, at uddannelseslederen er leder for begge områder i modsætning til tidligere, hvor ledelsesansvaret for FVU og AMU var delt op. Et andet eksempel er en af AMU-udbyderne, hvor kundechefen for AMU og uddannelseslederen for FVU sammen tager ud på virksomhederne og fortæller om de uddannelsesmuligheder, der er hos dem.

6.1.3 FVU på AMU-institutionerne kan fremme brugen af erhvervsuddannelse for voksne og anden VEU

Evalueringen peger på, at FVU kan fremme brugen af erhvervsuddannelse for voksne og anden VEU, når FVU udbydes på AMU-institutioner, der også udbyder erhvervsuddannelser. Det, at FVU ligger på en AMU-institution, kan være med til at motivere deltagerne til at tage en erhvervsuddannelse eller deltage i anden VEU efterfølgende, fordi deltagerne gennem FVU får bedre forudsætninger for at fortsætte med uddannelse, og fordi AMU-udbyderne og FVU-underviserne kan hjælpe og vejlede deltagerne mod erhvervsuddannelser.

Ifølge de interviewede deltagere, der tager FVU på en AMU-institution, bidrager FVU-underviserne til at vejlede deltagerne mod videre uddannelse, herunder erhvervsuddannelser. Vejledningen er ifølge deltagerne mere personlig og givende, fordi underviserne hjælper deltagerne med at finde ud af, hvad de kan bruge FVU til, og hvor de kan søge mere hjælp. Som en deltager fortæller:

Jeg har snakket med en vejleder om SOSU, og vejlederen gav mig et papir. Men når vi spørger her på skolen, så giver de svar på alt. Men når vi spørger en vejleder, så giver de mere skriftlig information, men det er ikke nok. Det er ikke personlig vejledning, hvor man kan spørge. Det sker mere med underviserne, hvor man kan spørge og får svar. Det vigtigste er at snakke med personer, hvor man kan få svar og spørge og ikke bare søge på internettet.

FVU-deltager

Udover at deltagerne kan få vejledning og hjælp af underviserne, har det også betydning, at FVU-undervisningen foregår i et fagligt miljø, der kan understøtte deltagernes motivation for fx at starte på en erhvervsuddannelse. Således fortæller en repræsentant fra jobcenteret, at det giver mulighed for, at deltagerne kan spejle sig i dem, der går på erhvervsuddannelserne:

Styrken ved at have FVU på en erhvervsskole [der også udbyder AMU] er, at de [ledige] er tæt på de faglige miljøer. De færdes i de samme bygninger som dem, der tager en erhvervsuddannelse. Så de kan spejle sig i dem, og de kan se, at de ikke alle sammen er unge mænd, men at der også er andre, der omskoler sig. Vejen bliver mere nær og klar.

Jobcenterrepræsentant

Samme styrke peger uddannelseslederne fra AMU-institutioner, der udbyder FVU, også på.

Vi kan som erhvervsskole [der også udbyder AMU] tilbyde et fagligt miljø og et fokus på brancher – både på IDV-kurser og FVU. Underviserne spotter kursisters ønsker ift. arbejde. De tager også kontakt med virksomheder, og kursisterne kan komme ud og besøge dem. Kursisterne besøger også de faglige afdelinger på skolen og ser fysisk elever og lærlinge arbejde i værkstederne.

Uddannelsesleder

At FVU fysisk ligger på en erhvervsskole, der udbyder AMU, giver mulighed for at vejlede deltagerne på FVU mod erhvervsuddannelse, og det giver deltagerne et konkret billede af, hvad en erhvervsuddannelse er, og hvad det vil sige at gå på en erhvervsuddannelse.

Eksempel 6.1: Brancherettet uddannelsesforløb med FVU og IDV-kursus i dansk som andetsprog for ledige

Syddansk Erhvervsskole har lavet et brancherettet uddannelsesforløb i dansk som andetsprog for ledige, der dels består af *Brancherettet dansk* og FVU. *Brancherettet dansk* er et indtægtsdækket virksomhedskursus (IDV), der er lavet i samarbejde med jobcenteret. Formålet med uddannelsesforløbet er at styrke deltagerens dansk kundskaber og deres videre forudsætninger for uddannelse og job.

Da mange af de ledige ikke har dansk kompetencer til at starte direkte på FVU, har Syddansk Erhvervsskole i samarbejde med jobcenteret lavet et forløb, hvor de ledige forud for FVU deltager i *Brancherettet dansk*. Kurset varer 40 dage. Deltagerne får i slutningen af kurset foretaget en FVU-screening, trinplacering og har en samtale med en vejleder om at starte på FVU, hvilke muligheder de har for videre uddannelse, og om de har brug for mere danskundervisning, fx i form af AMU-kurserne *AMU-dansk som andet sprog*.

Syddansk Erhvervsskole har i *Brancherettet dansk*, *AMU-dansk som andetsprog* og FVU fokus på det erhvervsfaglige og brancherettede. Undervisningen er målrettet de brancher og det fagsprog, som deltagerne enten er en del af, eller som de ønsker at blive en del af. Derudover er deltagerne i uddannelsesforløbet ude og besøge virksomheder og rundt på skolen og se de forskellige afdelinger og værksteder og høre om mulighederne for at tage en erhvervsuddannelse.

Syddansk Erhvervsskole fremhæver, at det er en fordel, at deltagerne kan tage *Brancherettet dansk* og FVU samme sted, fordi det giver en rød tråd i deltagerens uddannelsesforløb, hvor de kender skolen og underviserne – også hvis deltagerne fortsætter på en erhvervsuddannelse.

6.2 Barrierer i forhold til at bruge FVU

Evalueringen peger på en række barrierer i forhold til at bruge FVU til at styrke AMU-deltagerens basale færdigheder. Først og fremmest oplever udbyderne, at det er svært at motivere AMU-deltagerne til FVU. For det andet anvender virksomhederne primært FVU til at styrke medarbejdernes dansk som andetsprog. For det tredje oplever AMU-udbyderne og virksomhedsrepræsentanterne, at det er en væsentlig barriere, at rammerne for FVU og AMU er forskellige.

6.2.1 Det er en barriere, at rammerne for FVU og AMU er forskellige

Et perspektiv, der går igen i interviewene, og som fremhæves som en særlig barriere i forhold til at bruge FVU, er, at rammerne for FVU og AMU er forskellige. Barrieren gælder særligt i forhold til kursernes længde og rammerne for økonomisk støtte. De forskellige rammer gør, ifølge AMU-udbyderne og virksomhederne, at det er administrativt mere besværligt at bruge FVU eller at kombinere FVU og AMU.

De interviewede AMU-udbydere peger også på, at det, at længden på FVU og AMU er meget forskellig, er en barriere, hvis FVU og AMU skal kombineres. Som en uddannelsesleder fortæller, er det svært at kombinere de korte AMU-kurser med FVU, der er markant længere forløb: *”Vi kan jo ikke tilknytte et 1-dags AMU-kursus et 40 lektioners FVU-kursus også.”* Altså er det et perspektiv blandt udbyderne, at det kan være svært at få virksomheder og deltagere til at vælge og prioritere at lægge mange flere kursusdage oveni et planlagt kort kursusforløb.

Ifølge de interviewede AMU-udbydere og virksomhedsrepræsentanter, er det desuden en barriere, at virksomhederne skal søge VEU-godtgørelse, når det er AMU-kurser, og Statens voksenuddannelsesstøtte (SVU), når det er FVU, som en underviser fortæller:

Vi skal også have forklaret virksomheder, der ikke har prøvet det før, denne her proces med SVU. Det skal også på plads. Der er de meget forvirrede, for der skal både søges VEU-godtgørelse til AMU-delen og SVU til FVU. Så der har vi været rigtig meget inde over for at hjælpe dem denne her gang.

Underviser

Erfaringer fra AMU-udbydere og virksomhederne er, at de bruger meget tid og ressourcer på administrative opgaver forbundet med igangsættelsen af en uddannelsesindsats – særligt, når der skal søges SVU. Det skyldes dels, at virksomhederne ikke er bekendt med SVU, men kender til VEU-godtgørelse, dels at SVU skal søges af medarbejderne selv, mens virksomhederne kan søge VEU-godtgørelse på vegne af medarbejderne. Det betyder, at virksomhederne løbende skal have fat i medarbejderne og tjekke, om de har fået søgt og fået svar på ansøgningen. Ifølge de interviewede virksomhedsrepræsentanter kan det administrative arbejde derfor have betydning for, om de vælger at tilbyde FVU til deres medarbejdere:

Det kan godt være det [SVU'en], der gør, at vi ikke ender med at fortsætte, fordi det er så administrativ tung en byrde, og fordi medarbejderne også bliver forvirrede og urolige, når de modtager noget og heller ikke ved, om de skal gøre noget eller ej.

Virksomhedsrepræsentant

Blandt de interviewede AMU-udbydere er der derfor nogle, som har valgt at bruge ekstra ressourcer på at hjælpe virksomhederne og medarbejderne med at udfylde og søge SVU. Erfaringer fra de interviewede AMU-udbydere og virksomhedsrepræsentanter er dog, at det ville være nemmere for dem, hvis rammerne i forhold til refusion for AMU og FVU var ens.

6.2.2 Det er svært at motivere AMU-deltagerne til FVU

Evalueringen peger på, at det er svært at motivere AMU-deltagerne til at deltage i FVU. Det skyldes dels, at AMU-deltagerne deltager i AMU-kurser for at få specifikke fagfaglige kompetencer og ikke basale færdigheder inden for dansk eller matematik, dels at AMU-deltagerne ofte ikke oplever et konkret behov for at styrke deres basale færdigheder.

Et perspektiv, der er udbredt blandt de interviewede uddannelsesledere og undervisere, er, at det særligt er de etnisk danske deltagere, som ikke oplever et behov eller kan se et formål med at deltage i FVU eller at få styrket deres dansk- og matematikfærdigheder. Derimod er der for de ikke-etnisk danske deltagere et klart formål med at deltage i FVU og blive bedre til dansk, fordi de i deres privatliv eller arbejdsliv har brug for at kunne tale, skrive og forstå dansk:

Jeg skal lære dansk. Selvfølgelig har alle forskelligt niveau, men vi skal lære mere og mere, hvis jeg også skal bo i Danmark. Vi har familie og børn, der går i børnehave, og vi skal kommunikere med pædagogerne. Det er nødvendigt, ikke fordi vi er på arbejde, men i samfundet er det vigtigt.

AMU-deltager

Blandt andre af de interviewede deltagere på FVU er formålet med FVU at styrke deres dansk og matematik, fordi de gerne vil starte på en erhvervsuddannelse. Nogle af deltagerne har eksempelvis valgt FVU hos AMU, fordi de gerne vil tage en erhvervsuddannelse på AMU-institutionen bagefter eller på en nærliggende erhvervsskole, mens det for andre har været mere tilfældigt, at de tager FVU på en AMU-institution.

6.2.3 FVU bruges af virksomhederne til at styrke medarbejdernes dansk som andetsprog

De interviewede virksomhedsrepræsentanter bruger FVU til at styrke medarbejdernes dansk som andetsprog. Ifølge virksomhedsrepræsentanter, der primært har ikke-etnisk danskere ansat, har deres medarbejdere ikke nødvendigvis behov for at kunne tale, skrive eller læse dansk for at udføre deres arbejde, men virksomhederne vælger at tilbyde FVU til medarbejderne som en del af deres rekrutterings- og fastholdelsesstrategi:

Så er det [at tilbyde FVU] også for os en måde at fastholde medarbejderne og få folk til at have lyst til at komme og arbejde os hos. Når de søger, vil vi gerne kunne tilbyde dem, at de kan komme på danskforløb, hvor de kan lære at skrive og tale dansk. Så i forhold til fastholdelse og employer branding er det også vigtigt for os.

Virksomhedsrepræsentant

For virksomhederne handler det om at kunne tilbyde medarbejderne et ekstra gode i form af danskundervisning, som medarbejderne kan bruge i deres arbejdsliv og privatliv, fx når de er i kontakt med deres børns institutioner eller myndighederne, eller hvis medarbejderne ønsker at videreuddanne sig. Derudover bruges FVU og efteruddannelse også af virksomhederne til at kunne fastholde medarbejderne i lavsæsonen, som en virksomhedsrepræsentant fortæller:

Det giver i sig selv nogle store udfordringer med sæsonudsving. Efteruddannelse om noget er et rigtig godt alternativ for os. En måde, vi kan fastholde vores medarbejdere. Jeg skal ikke ud at ansætte 80 vikarer, lige når vi har rigtig travlt. På denne her måde bruger jeg lavsæson til at efteruddanne på alle parametre [herunder dansk som andetsprog].

Virksomhedsrepræsentant

Samtidig peger evalueringen på, at virksomhederne ikke i samme grad bruger FVU til at opkvalificere de etnisk danske medarbejders kompetencer i dansk og matematik. Dette kan skyldes, at virksomhederne ikke oplever et behov for at styrke de basale færdigheder for, at medarbejderne kan udføre deres arbejde.

Eksempel 6.2: Virksomhedsforlagt FVU, der styrker medarbejdernes dansk som andetsprog

Hos Køge Handelsskole tager kundechefen for AMU og uddannelseslederen for FVU sammen ud til virksomheder og fortæller om uddannelsesmulighederne hos dem inden for AMU og FVU. Formålet med også at fortælle om FVU er at kunne tilbyde virksomhederne at styrke medarbejdernes danskkompetencer og at kunne klæde medarbejderne på til at kunne deltage i AMU-kurser.

I den forbindelse har Køge Handelsskole lavet et samarbejde med en virksomhed, der primært har ikke-etnisk danske medarbejdere, om at styrke medarbejdernes dansk som andetsprog gennem FVU. FVU-undervisningen foregår på virksomheden og er målrettet virksomheden. Eksempelvis inddrages materiale fra virksomheden i undervisningen.

7 Kursuspakker

Dette kapitel omhandler AMU-udbydernes praksis og erfaringer med kursuspakker, der kombinerer almen undervisning og fagfaglige AMU-kurser, herunder muligheder og barrierer ved at anvende kursuspakker til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder. Kapitlet belyser derudover, hvilken betydning kursuspakker har for, at AMU-deltagerne får styrket deres basale færdigheder, samt virksomhederne og jobcentrenes opbakning til kursuspakker.

Kursuspakker er en måde at tænke styrkelse af basale færdigheder ind i AMU. Som en del af AMU-loven kan godkendte institutioner nemlig sammensætte AMU-kurser og enkeltfag, der er optaget i en eller flere fælles kompetencebeskrivelser (FKB), efter behov (BUVM, 2022a, LBK nr. 616 af 03.06.2019). I relation til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder betyder det, at udbyderne kan sammensætte kursuspakker, der kombinerer almen undervisning og fagfaglige AMU-kurser og enkeltfag. De almene kurser kan både være AMU-dansk og AMU-matematik eller FVU, hvis AMU-udbyderen har driftsoverenskomst med VUC.

Evalueringen viser, at kursuspakker, der kombinerer almen og fagfaglig undervisning, kan bidrage til, at flere AMU-deltagere får dansk- og matematikundervisning og altså får styrket deres basale færdigheder. Således viser evalueringen, at deltagere og virksomheder er mindre tilbøjelige til at fravælge den almene undervisning, når den er en integreret del af en kursuspakke. Evalueringen viser tilmed, at når den almene undervisning kombineres med den fagfaglige undervisning, opleves den som mere relevant og motiverende for deltagerne. Det kan dog være en barriere, at sådanne kursuspakker kræver flere kursusdage.

Det er EVA's vurdering, at der er et potentiale i at udbyde og sammensætte kursuspakker, der integrerer almen og fagfaglig undervisning. Dels fordi den almene undervisning i kursuspakken i mindre grad bliver fravalgt af deltagerne og virksomhederne, dels fordi deltagerne oplever den almene undervisning som mere relevant, når den kombineres med den fagfaglige undervisning.

Oversigt over muligheder og barrierer ift. at bruge kursuspakkers til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder

Muligheder

- Kursuspakker kan støtte og bidrage til, at AMU-deltagerne gennemfører og består de fagfaglige kurser.

- Kombinationen af almen undervisning og fagfaglig undervisning kan gøre den almene undervisning mere relevant og motiverende for AMU-deltagerne.
- Kursuspakker kan bidrage til, at flere AMU-deltagere får arbejdet med og styrket deres basale færdigheder.
- AMU-deltagere og virksomheder er mindre tilbøjelige til at fravælge den almene undervisning, når det er en del af en kursuspakke.

Barrierer

- Kursuspakker med almen og fagfaglig undervisning kræver flere kursusdage.

7.1 Muligheder i forhold til at bruge kursuspakker

Det er et udbredt perspektiv på tværs af de forskellige interviewede, at kursuspakker, der kombinerer almen undervisning og fagfaglig undervisning, kan bidrage til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder. Dels fordi kombinationen af almen undervisning og fagfaglig undervisning gør den almene undervisning mere relevant og motiverende for deltagerne, dels at flere deltagerne får dansk- og matematikundervisning, fordi det er en integreret del af kursuspakken, og fordi deltagerne og virksomhederne er mindre tilbøjelige til at fravælge den almene undervisning.

Evalueringen viser, at AMU-udbyderne, som har været en del af caseundersøgelsen, har gode erfaringer med forskellige kursuspakker, der kombinerer almen og fagfaglig undervisning, i forhold til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder. Erfaringerne dækker både over kursuspakker, der kombinerer AMU-dansk og AMU-matematik med fagfaglige kurser og kursuspakker, der kombinerer fagfaglige AMU-kurser med FVU. I kapitlet er fremhævet konkrete eksempler på de interviewede AMU-udbydernes forskellige kursuspakker.

7.1.1 Kursuspakker kan støtte og bidrage til, at deltagerne i højere grad består de fagfaglige kurser

Evalueringen peger på, at kursuspakker kan støtte og bidrage til, at deltagerne i højere grad gennemfører og består de fagfaglige kurser, fordi den almene undervisning er integreret i kursuspakkerne og koblet til det fagfaglige. De AMU-udbydere, der kombinerer AMU-dansk og AMU-matematik med fagfaglige AMU-kurser, peger på, at kursuspakkerne er udviklet, fordi AMU-udbyderne har oplevet et behov blandt deltagerne for at få genopfrisket deres dansk og matematik. Den almene undervisning bidrager til, at alle AMU-deltagerne kan gennemføre det fagfaglige kursus og sikre, at manglende almene færdigheder ikke spænder ben for deltagerne. Som en uddannelsesleder beskriver:

[...] dem, der typisk deltog, havde behovet for at få styrket de almene kompetencer, og så valgte vi at ligge det ind i pakken for at være sikre på, at det ikke ville spænde ben for dem. Så får de hele pakken til at starte med [...] Så slipper man for at løbe panden mod muren fire uger senere, når man står i værkstedet, og man ikke kan beregne noget, fordi man mangler noget basal viden.

Uddannelsesleder

Derfor er det også udbredt blandt AMU-udbyderne, at kurserne i AMU-dansk og AMU-matematik ligger i starten af forløbet, så deltagerne kan bruge det lærte i den fagfaglige del, og at kurserne er en integreret og 'obligatorisk' del af kursuspakken, så alle deltagerne bliver klædt godt på og har den samme viden med hensyn til de almene færdigheder.

Eksempel 7.1: Kursuspakker, der kombinerer AMU-dansk og AMU-matematik med AMU-kurser inden for SOSU-området

SOSU Nord har sammensat flere forskellige kursuspakker, der kombinerer AMU-dansk og AMU-matematik med AMU-kurser inden for SOSU-området. Kursuspakkerne er målrettet ledige, der skal introduceres til SOSU-området, og som enten gerne vil starte på en SOSU-uddannelse, eller som skal ud at være sommerferievikarer.

En af kursuspakkerne er *SOSU Klar*, der varer 45 dage, og som bl.a. inkluderer kurserne *Faglig læsning*, *Grundlæggende faglig regning*, *Brug af PC på arbejdspladsen* og AMU-kurser inden for SOSU-området. Dansk og matematik er en del af *SOSU Klar*, fordi det for mange af deltagerne er lang tid siden de har gået i skole. Deltagerne har derfor brug for at få genopfrisket og styrket deres dansk- og matematikfærdigheder samt få erfaringer med at være i skole.

Dansk og matematik i kursuspakkerne er SOSU-rettet og tæt koblet til de faglige begreber og praksis. De læseteknikker og regneregler, som deltagerne lærer, tager udgangspunkt i det fagfaglige stof og kan bruges på de fagfaglige kurser.

7.1.2 Den almene undervisning i kursuspakkerne opleves som mere relevant og motiverende for AMU-deltagerne

Et perspektiv, der fremhæves som særligt vigtigt, og som går igen i interviewene er, at kursuspakker, der kombinerer almen undervisning og fagfaglig undervisning, gør, at den almene undervisning opleves som mere relevant og motiverende for AMU-deltagerne. Dette skyldes, at den almene undervisning integreres og kobles med det fagfaglige, så dansk og matematik eksempelvis ikke handler om noget abstrakt, der opleves som uvedkommende for deltagernes fagfaglige praksis, men derimod handler om strategier til at læse fagstof og om regneregler, der bruges i det faglige arbejde.

De interviewede AMU-deltagere oplever eksempelvis, at dansk- og matematikundervisningen er relevant for den fagfaglige del af forløbet, og de kan derfor se en mening med at deltage i den almene undervisning. Som en AMU-deltager fortæller, så er det en forudsætning for det faglige arbejde, at de kan udregne promiller:

Vi skal vide, hvordan vi skal regne det ud [...] at vi ved, hvor dybt vi skal grave i den ene ende i modsætning til den anden ende, fordi vi har styr på, hvordan vi regner promillen ud. Tal skal ikke være fremmede for os. Det er vigtigt, vi ved, hvordan vi skal bruge det teoretisk for derved at lave det om til praksis. Så det er en god måde at få tallene i baghovedet, inden man går i gang med at lave den reelle rørlægger.

AMU-deltager

AMU-udbyderne vurderer også, at det almene skal integreres i det fagfaglige for, at de voksne deltagere synes, det er interessant og får lyst til at deltage i undervisningen, og her er kursuspakkerne en god måde at koble og integrere det almene med det fagfaglige. Eksempelvis kan kursuspakkerne understøtte, at underviseren viser, hvilken betydning matematikken har i praksis.

Det, de [kursuspakkerne] kan, er at afmystificere det, som er svært, ved at integrere det almene i det fagfaglige. Det gør, at det er nemmere at motivere de ufaglærte, og at de ser værdien i at terpe matematik- og regneopgaver, fordi man kan gå ud i værkstedet og fortælle, hvorfor man skal kunne det. Det er det, de fortæller dernede, når deltagerne siger, at de ikke gider regning, så går de ud til maskinen og viser, at hvis vi skal have anlægget til at køre, så skal du kunne regne ud, hvad du skal putte i tanken.

Vejleder

Samtidig peger udbyderne på, at det er en fordel og til dels en forudsætning for at skabe denne kobling og gøre den almene undervisning mere relevante og motiverende, at underviserne i dansk og matematik har kendskab og viden om det fagfaglige område.

Eksempel 7.2: Kursuspakke, der kombinerer FVU og fagfaglige AMU-kurser

På Tietgen, der har driftsoverenskomst på FVU, har de erfaring med en kursuspakke, der kombinerer FVU og fagfaglige AMU-kurser. Kursuspakken er udviklet i samarbejde med en virksomhed og en kompetencefond og er målrettet medarbejdere, der har dansk som andet-sprog, og som skal have styrket deres danskfærdigheder.

Kursuspakken er bygget op, så deltagerne har FVU eller er på sprogskole tirsdag og torsdag – alt efter deltagerens danskfaglige niveau. Mens de mandag, onsdag og fredag deltager i fagfaglige AMU-kurser om kulturforståelse, samarbejde og konflikthåndtering. AMU-kurset *Fagunderstøttende dansk som andetsprog* bruges også på AMU-dagene for at understøtte de fagfaglige kurser.

Kombinationen med FVU og fagfaglige AMU-kurser giver mulighed for at integrere elementer fra AMU-kurserne i FVU-undervisningen og omvendt. Eksempelvis handler FVU-undervisningen ikke om huse og hatte, men om ligestilling, ytringsfrihed og kulturer, og det er med til at motivere deltagerne, når danskundervisningen er mere relevant både samfunds- og arbejdsmæssigt.

7.1.3 Kursuspakker bidrager til, at flere AMU-deltagere får arbejdet med og styrket deres basale færdigheder

Evalueringen peger på, at kursuspakker bidrager til, at flere AMU-deltagere får styrket deres basale færdigheder, idet AMU-deltagere, der ellers ikke ville have deltaget i almen undervisning, får styrket deres dansk- og matematikfærdigheder gennem kursuspakkerne. Grunden til dette er dels, at den almene undervisning er en integreret del af kursuspakken, som AMU-deltagerne ikke fravælger og som deltagerne oplever som obligatorisk, dels at det er mere motiverende og mindre tabubelagt at

tage en fagfaglig kursuspakke, fx SOSU Klar, kloakrørlæggeruddannelsen eller kurser i kommunikation, hvor almen undervisning er en integreret del af kursuspakken, end undervisning i dansk og matematik.

Det er en udbredt oplevelse blandt de interviewede AMU-deltagere, at de ikke ville have deltaget i dansk eller matematikundervisning, hvis det ikke var en del af kursuspakken. Som en deltager beskriver, så deltager han i matematikundervisning, fordi det skal man for at kunne tage det fagfaglige kursus:

Faglig matematik og nivellering er adgangsgivende her. Så kan det være, at den ikke er det andre steder. Men det er her, vi er. Hvis det ikke havde været adgangsgivende her, så var der ikke nogen af os, der havde taget det.

AMU-deltager

Ifølge uddannelseslederne og underviserne er der også et potentiale i at integrere almene kurser på flere af deres fagfaglige forløb, således at deltagerne får styrket deres basale færdigheder og får dansk og matematik som en del af den fagfaglige pakke. Eksempelvis fortæller en af de interviewede uddannelsesledere, at der blandt deres AMU-deltagere er et behov for styrkede basale færdigheder, og at kursuspakker kunne være en måde at imødekomme dette behov:

Nu kører vi kurser, hvor der kommer mange ind med læsevanskeligheder, ordblindhed og andet direkte fra praksis. Måske vi bør arbejde mere der, fordi så får man det faglige løft og de basale løft, og så vil det kalde på flere dage. Så bliver det knap så sårbart. Så er man på et efteruddannelsesforløb med faglig karakter, og så er det her en del af pakken.

Uddannelsesleder

Som citatet med uddannelseslederen peger på vil kursuspakker med almen og fagfaglige kurser kræver, at der afsættes flere dage til kurset.

Eksempel 7.3: Kursuspakke med AMU-matematik og fagfaglige AMU-kurser for ledige

Hos AMU Nordjylland har de i samarbejde med jobcenteret sammensat en kursuspakke *Vejen Frem*, fordi der mangler arbejdskraft i beton- og byggebranchen. *Vejen Frem* er målrettet ufaglærte og faglærte ledige, der ønsker at arbejde inden for beton- eller byggebranchen. Kursuspakken varer 10 uger og inkluderer kurserne *Grundlæggende faglig regning* og *Grundlæggende faglig matematik* samt fagfaglige AMU-kurser inden for beton- og byggebranchen.

AMU-matematik er blevet en integreret del af kursuspakken, fordi erfaringen var, at de ledige AMU-deltagere ikke havde de nødvendige færdigheder for at kunne gennemføre de fagfaglige kurser.

På *Vejen Frem* er det de fagfaglige lærere, der også underviser i AMU-matematik, for at sikre en direkte kobling mellem det fagfaglige og matematikken, samt at matematikken understøtter de fagfaglige AMU-kurser.

7.1.4 Almen undervisning integreret i kursuspakker fravælges i mindre grad af AMU-deltagere og virksomheder

AMU-deltagerne og virksomhederne er mindre tilbøjelige til at fravælge den almene undervisning, når den er en del af en kursuspakke. Evalueringen viser, at både AMU-deltagerne, virksomhederne og jobcentre ser de almene kurser som en obligatorisk og integreret del af kursuspakken – også selvom AMU-loven giver mulighed for at fravælge dele af en kursuspakke.

Ifølge de interviewede virksomheder og jobcentre, så fravælger de ikke de almene kurser i kursuspakken, fordi det er AMU-udbydernes vurdering og anbefaling, at deltagerne har behov for de almene kurser. Som en repræsentant fra jobcenteret fortæller:

AMU-udbyderen har præsenteret det som en samlet pakkeløsning. Det er deres vurdering, at det [de almene kurser] er relevant. Vi har ikke blandet os i det. Jeg har aldrig hørt, at der er nogen, som synes, at det er mærkeligt. Det er en del af forløbet. Der er ikke nogen, som har brokket sig over det.

Jobcenterrepræsentant

Samtidig peger evalueringen på, at virksomhederne ikke ville have valgt den almene undervisning til, hvis det ikke var en del af kursuspakken.

Jeg vil ikke tilmelde dem [medarbejderne], medmindre AMU-udbyderen selv sagde det. Ikke medmindre det var et must at have det.

Virksomhedsrepræsentant

Evalueringens resultater peger på, at den almene undervisning skal være en integreret og 'obligatorisk' del af kursuspakken på AMU, for at virksomhederne og jobcentrene støtter det, og for at AMU-deltagerne får styrket deres basale færdigheder.

7.2 Barrierer i forhold til at bruge kursuspakker

Analysen af det kvalitative data peger på en væsentlig barriere i forhold til at bruge kursuspakker til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder, og det er, at kursuspakker med almen og fagfaglig undervisning kræver flere dage, hvor AMU-deltagerne skal være afsted.

Kursuspakker kræver flere kursusdage, idet der både skal afsætte tid til den almene og den fagfaglige undervisning. Dette kan ifølge de interviewede uddannelsesledere og undervisere være en barriere, fordi det i forvejen kan være svært for virksomheder og deltagere at afsætte tid til uddannelse.

8 Ord- og regneværksted

Kapitlet omhandler AMU-udbydernes praksis og erfaring med ord- og regneværksteder, herunder muligheder og barrierer ved at anvende ord- og regneværksteder til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder. Kapitlet belyser derudover, hvilken betydning ord- og regneværksteder har, for at AMU-deltagerne får styrket deres basale færdigheder.

Undervisningsministeriet støttede i perioden 2005-2009 et forsøg med at etablere ord- og regneværksted på en række erhvervsrettede voksenuddannelsesinstitutioner for at styrke tilbuddet til læse- og regnesvage voksne. Ord- og regneværkstederne udgjorde fysiske enheder på skolerne, hvor en eller flere lærere var tilknyttet og kunne yde støtte i læsning, skrivning, regning og matematik på ad hoc-basis, når AMU-deltagerne havde behov for det. Målgruppen for tilbuddet i ord- og regneværkstedet var ikke kun deltagere med ordblindhed eller deltagere med dansk som andetsprog, men alle deltagere i AMU-kurser, Grunduddannelse for voksne (GVU) og deltagere over 25 år i særlige erhvervsuddannelsesforløb med godskrivning eller merit med behov for støtte. EVA fulgte i en evaluering forsøget og konkluderede i den afsluttende evalueringsrapport, at det i høj grad var lykkedes at nå målgruppen for forsøget (EVA, 2009).

Nogle AMU-udbydere har valgt at holde fast i tilbuddet efter puljens ophør. Det varierer fra institution til institution, hvor meget værkstedet er åbent, og om det er et tilbud, deltagere kan benytte sig af som optakt til eller under et igangværende uddannelsesforløb. Der er også eksempler på, hvordan deltagere på ord- og regneværkstederne har fået gennemført vurderinger af basale færdigheder og/eller ordblindhed og derigennem fået adgang til yderligere hjælp som fx it-rygsæk.

Evalueringen viser, at et ord- og regneværksted er et fleksibelt og uformelt tilbud, hvilket gør det særlig relevant for skrive-, læse- og regnesvage AMU-deltagere. Dels fordi deltagere kan benytte sig af tilbuddet ad hoc, når et konkret behov opstår, dels fordi ord- og regneværkstedet kan hjælpe deltagere gennem et fagfagligt kursus eller uddannelsesforløb. Samtidig peger evalueringen på, at det er en styrke, at underviseren på ord- og regneværkstedet har kendskab til det fagfaglige område for, at værkstedet fremstår som et relevant og brugbart tilbud for deltagere. Evalueringen viser også, at ord- og regneværkstedet kræver en ledelsesmæssig prioritering og opbakning, idet værkstedet kræver særskilt finansiering og medarbejdere med de rette kompetencer.

Det er EVA's vurdering, at der er et potentiale i at tilbyde ord- og regneværksted på flere AMU-institutioner som et alternativ til de formelle uddannelses tilbud såsom FVU, AMU-dansk og AMU-matematik, fordi det er mere fleksibelt og uformelt og derfor kan opleves som mere relevant af målgruppen. Det er dog EVA's vurdering, at en væsentlig større udbredelse af ord- og regneværksteder forudsætter en særskilt finansiering.

Oversigt over muligheder og barrierer ift. at bruge ord- og regneværksted til at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder

Muligheder

- Ord- og regneværksted er et fleksibelt og uformelt tilbud, der er særlig relevant for skrive-, læse- og regnesvage AMU-deltagere.
- Ord- og regneværkstedet kan være en måde at hjælpe AMU-deltagere gennem et fagfagligt kursus eller uddannelsesforløb.
- Ord- og regneværkstedet fremstår mere relevant for deltagerne, når underviserne også har kendskab til AMU-deltagernes fagfaglige område.

Barrierer

- Ord- og regneværkstedet kræver ledelsesmæssigt prioritering, da det kræver særskilt finansiering og medarbejdere med de rette kompetencer.

8.1 Muligheder i forhold til at bruge ord- og regneværksted

Evalueringen peger på, at ord- og regneværksted er et fleksibelt og uformelt tilbud, der er særlig relevant for AMU-målgruppen, og som kan være med til at hjælpe deltagerne gennem et fagfagligt kursus eller uddannelsesforløb. Samtidig peger informanterne på, at ord- og regneværkstedet fremstår mere relevant for deltagerne, når underviseren på værkstedet også har kendskab til det specifikke fagfaglige område.

8.1.1 Ord- og regneværksted er et fleksibelt og uformelt tilbud, der er særlig relevant for målgruppen

Evalueringen viser, at AMU-udbydere med et ord- og regneværksted oplever, at det er et relevant og brugbart tilbud til AMU-målgruppen, idet deltagerne kan benytte sig af tilbuddet ad hoc, når et konkret behov opstår. Således udgør ord- og regneværkstedet et fleksibelt og mere uformelt alternativ til andre kurser som AMU-dansk, AMU-matematik og FVU. En del af AMU-målgruppen er kendetegnet ved dårligere skoleerfaringer og svage læse- og regnefærdigheder, der giver udfordringer i forhold til at bestå de fagfaglige kurser. Samtidig er nogle af deltagerne afhængige af at bestå deres certifikat-kurser for at kunne beholde deres job eller for at blive kvalificeret til et nyt job.

Det er derfor, ord- og regneværkstedet er så vigtigt. Fordi dem, der læser på tavlen og synes, at det ligner en masse myrer, de består faktisk i lige så høj grad som dem, som ikke behøver hjælp. Vi havde ikke haft den samme beståelsesgrad uden ord- og regneværkstedet. Det er derfor, at det er så genialt, fordi det er så vigtigt. Vi kan se, at kursister kommer her langvejs fra pga. ord- og regneværkstedet.

Uddannelsesleder

Som denne uddannelsesleder fremhæver, kan ord- og regneværkstedet understøtte den enkelte deltager og ofte være med til at sikre, at et kursus består. Tilbuddet fremstår med andre ord som et

vigtigt værktøj for de mest udfordrede AMU-deltagere, der i nogle tilfælde målrettet søger mod AMU-udbydere med et ord- og regneværksted.

Eksempel 8.1: Ord- og talværksted til den kortuddannede målgruppe

EUC Nordvestsjælland har fastholdt et ord- og regneværksted, som de har omdøbt til ord- og talværksted, efter midlerne fra puljen ophørte. Den kortuddannede målgruppe er et fokusområde for institutionen, og man har derfor valgt at holde fast i værkstedet for at støtte dem. Målgruppen har store problemer med læsning og regning. Gennem ord- og talværkstedet kan en underviser være med på sidelinjen og tilbyde hjælp undervejs, hvis en deltager oplever udfordringer, fx i forbindelse med et kran- eller truckcertifikat-kursus. Kurser, der for nogle deltagere kan være afgørende at bestå for at beholde deres arbejde eller for at komme i arbejde.

8.1.2 Det er en styrke, at underviseren på ord- og regneværkstedet har kendskab til det fagfaglige område

Evalueringen viser, at ord- og regneværkstedet i højere grad lykkes med at understøtte deltagerne i at gennemføre kurser, når underviserne også har kendskab til de centrale problemstillinger og temaer, som deltagerne møder på deres fagfaglige kursus. Kombinationen af pædagogiske kompetencer, kompetencer i at undervise i dansk og matematik samt kendskab til deltagerens fagfaglige område er afgørende for, at underviserne tilknyttet ord- og regneværkstedet lykkes med at understøtte deltagere med svage læse- og regnefærdigheder.

AMU-deltagerne peger i interviewene på, at den støtte, de har kunne få fra ord- og regneværkstedet, har styrket både deres motivation og læringsudbytte. Eksempelvis har nogle af de interviewede deltagere ikke oplevet, at faglæreren besad de nødvendige pædagogiske kompetencer til at hjælpe dem, når de har haft vanskeligt ved at følge med i undervisningen. Denne hjælp oplever AMU-deltagerne dog at have fået på ord- og regneværkstedet, hvor den tilknyttede almene underviser har kendskab til de fagfaglige udtryk og begreber, som deltagerne møder i undervisningen. Som en af deltagerne på ord- og regneværkstedet udtrykker det her, har det haft betydning for motivationen:

Der var én, som hjalp mig med at lave opgaverne om, så det ligesom var murerrelateret. I stedet for, at det bare var en eller anden åndssvag opgave. Det var relateret til, hvad jeg gik og lavede, og ikke en eller anden åndssvag græsplæne, som skulle slås hos fru Jensen.

AMU-deltager

Det virker motiverende for deltagerne, når undervisningsmaterialet kan kobles til og gøres relevant i forhold til deres egen praksis. Det stiller krav til underviserne på ord- og regneværkstedet, der både skal være pædagogisk klædt på og have fagfaglig viden fra de kurser, kursisterne deltager i.

Eksempel 8.2: Ord- og regneværksted, der understøtter de fagfaglige kurser

AMU Nordjylland søgte oprindeligt projektmidler til at drive ord- og regneværkstedet. Værkstedet var åbent fem dage om ugen i 7,4 timer. Da puljen fra uddannelsesministeriet op-hørte, valgte man at fortsætte tilbuddet på deltid, så værkstedet nu er åbent tre eftermid-dage og to formiddage om ugen.

AMU-deltagerne får både undervisning og hjælp til dansk og matematik og til konkrete opgaver fra de fagfaglige kurser, de deltager i, hvis de fx har vanskeligt ved at forstå belastnings-programmer til truckfører-kurset. De tilknyttede medarbejdere på værkstedet beskriver det også som en lille butik for dem, der har brug for hjælp. Typisk bliver AMU-deltagerne tilknyt-tet værkstedet, hvis deltagerne selv eller underviserne oplever et behov. Derudover vurderer underviserne om ord- og regneværkstedet er relevant for de deltagere, der ikke består deres kursus første gang.

8.2 Barrierer i forhold til at bruge ord- og regneværksted

En barriere, der fremhæves som særlig vigtig, er, at ord- og regneværkstedet kræver særskilt finan-siering og medarbejdere med de rette kompetencer. Ifølge underviserne kræver det derfor ledel-sesmæssig opbakning og prioritering at kunne tilbyde deltagerne et ord- og regneværksted.

8.2.1 Ord- og regneværkstedet kræver en ledelsesmæssig prioritering og særkilt finansiering

Ord- og regneværkstedet kræver ledelsesmæssig opbakning og prioritering. De interviewede udby-dere peger på, at det i særdeleshed skyldes, at værksted kræver medarbejdere med de rette kom-petencer – herunder både almene og fagfaglige kompetencer og særskilt finansiering, da ordnin-gen tidligere var statsstøttet, men nu skal finansieres af udbyderne selv. Således fortæller en un-derviser:

Det er noget, vi har valgt at prioritere, fordi det er ikke indtægtsgivende. Man kan ikke sidde med ret mange kursister af gangen. Måske to til fire, når det er højt.

Underviser

Som underviseren påpeger her, er en høj normering ofte en forudsætning for at lykkes med at klæde deltagerne på og støtte dem i de fagfaglige kurser. Udbyderne fortæller derudover, at ord- og regneværkstedet er et tilbud, der ligger ud over det fagfaglige kursus, og som forlænger kursus-tiden. Nogle udbydere har fx gjort det muligt for virksomheder og jobcentre at tilkøbe ekstra hjælp til deres medarbejdere eller ledige i ord- og regneværkstedet.

På trods af de manglende økonomiske incitamenter til at udbyde ord- og regneværkstedet vurde-rer informanterne, at værkstedet bidrager til, at deltagere i højere grad består deres kursus, at del-tagere vælger at komme igen og tage et andet AMU-kursus hos udbyderen, hvilket også er nogle af grundene til, at AMU-udbyderne har prioriteret at fastholde tilbuddet om et ord- og regneværksted.

Appendiks A – Litteraturliste

Andersen M. Wahlgren, & Wandall. (2021). *Evaluering. Af læring, undervisning og uddannelse*. København: Hans Reitzels forlag. Anden udgave.

BUVM, Børne- og Undervisningsministeriet. (2019). *Vejledning til uddannelsesinstitutioner. Vejledning om udbud, tilrettelæggelse og gennemførelse af arbejdsmarkedsuddannelser m.v.* København: Børne- og Undervisningsministeriet.

BUVM, Børne- og Undervisningsministeriet. (2022a). *Bekendtgørelse af lov om arbejdsmarkedsuddannelser m.v.*: LBK nr. 616 af 03.06.2019. Lokaliseret 20.01.2022 på: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/616>.

BUVM, Børne- og Undervisningsministeriet. (2022b). *Om forberedende voksenundervisning (FVU)*. Lokaliseret 24.01.2022 på: <https://www.uvm.dk/forberedende-voksenundervisning-fvu/om-forberedende-voksenundervisning>.

EVA, Danmarks Evalueringsinstitut. (2009). *Forsøg med ord- og regneværksted*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA, Danmarks Evalueringsinstitut. (2012). *AMU som springbræt til fortsat uddannelse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA, Danmarks Evalueringsinstitut. (2017). *Virksomhedernes behov for basale færdigheder*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA, Danmarks Evalueringsinstitut. (2020). *Brug af Forberedende voksenundervisning (FVU). En registerundersøgelse af aktivitet, deltagerprofiler og videre uddannelsesforløb*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA, Danmarks Evalueringsinstitut. (2021). *AMU som indgang til styrkede basale færdigheder. Aktivitetsanalyse af AMU-kurser målrettet styrkede basale færdigheder i perioden 2008-2019*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Rambøll. (2019). *National vidensopsamling om almen VEU*. København: Rambøll.

Regeringen et al. (2017). *Trepartsaftale om styrket og mere fleksibel voksen-, efter- og videreuddannelse (2018-2021)*. København: Regeringen.

Rosdahl, A., Fridberg, T., Jakobsen, V., & Jørgensen, M. (2013). *Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med IT i Danmark*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

UVM, Undervisningsministeriet. (2010). *Samspil mellem FVU og AMU. 12 gode eksempler*. København: Undervisningsministeriet.

Wahlgren, B., & Sørensen, E.F (2013). *Det almene og det erhvervsrettede. Tre undervisningsforløb med FVU og AMU i samspil*. København: Nationalt Center for Kompetenceudvikling.

Appendiks B – Uddybende metodebeskrivelse

Evalueringens design

I denne evaluering sætter EVA fokus på AMU som indgang til styrkede basale færdigheder. Evalueringen skal bidrage med viden om, hvordan arbejdet med at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder kan forbedres gennem en caseundersøgelse, hvor perspektiver fra AMU-udbydere, AMU-deltagerne og virksomhederne inkluderes.

Evalueringen vil belyse følgende evalueringsspørgsmål:

- Hvordan kan arbejdet med at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder forbedres?
- Hvordan er AMU-udbydernes prioritering og praksis med hensyn til forløb, der skal vurdere eller styrke AMU-deltagernes basale færdigheder?
 - Hvilke (forskellige) tiltag og strategier anvender AMU-udbydere til at afdække og imødekomme AMU-deltagernes behov for styrkede basale færdigheder?
 - Hvilke gode erfaringer har AMU-udbydere med at tilbyde forløb, hvor AMU anvendes som indgang til at styrke deltagernes basale færdigheder?
 - Hvilke muligheder og barrierer oplever AMU-udbydere ift. at bruge AMU som indgang til at styrke deltagernes basale færdigheder?
- Hvilke forhold har betydning for, at AMU-deltagere også deltager i forløb, der styrker deres basale færdigheder?
 - Hvordan oplever AMU-deltagerne, at udbydere har afdækket og imødekommet deres behov med hensyn til at få styrket deres basale færdigheder?
 - Hvilke muligheder og barrierer oplever AMU-deltagerne ift. at bruge AMU som indgang til at styrke deres basale færdigheder?
- Hvilke forhold har betydning for, at virksomhederne støtter AMU-deltagernes i at styrke deres basale færdigheder?
 - Hvilken rolle spiller virksomhederne i arbejdet med at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder?
 - Hvilke muligheder og barrierer oplever virksomhederne ift. at bruge AMU som indgang til at styrke deltagernes basale færdigheder?

Caseundersøgelsen

Formålet med caseundersøgelsen er at tilvejebringe viden om AMU-udbydernes, AMU-deltagerne og virksomheders prioritering, strategier og tiltag for at styrke AMU-deltagernes basale færdigheder og belyse, hvordan dette kan føre til, at AMU-deltagerne deltager i undervisning, der styrker deres basale færdigheder.

Udvælgelse af cases

Til caseundersøgelsen er der udvalgt otte AMU-udbydere, der har bidraget med perspektiver fra AMU-udbydere, AMU-deltagere og virksomhedere. De otte AMU-udbydere og cases er udvalgt ud fra kriteriet om højest aktivitet på kurserne *Vurdering af basale færdigheder*, AMU-dansk og AMU-matematik og på FVU i perioden 2018-2019. På AMU-dansk er aktiviteten generelt lav med hhv. 203 og 245 unikke deltagere i 2018 og 2019 (EVA, 2021), og derfor er der kun udvalgte to AMU-udbydere med den højeste aktivitet, mens der er udvalgt tre AMU-udbydere med den højeste aktivitet på *Vurdering af basale færdigheder*, AMU-matematik og FVU. De otte AMU-udbydere og cases er:

- AMU Nordjylland
- EUC Nordvestsjælland
- EUC Sjælland
- Køge Handelsskole
- SOSU Nord
- SOSU Syd
- Syddansk Erhvervsskole
- Tietgenskolen.

AMU-udbydere med højest aktivitet er udvalgt til caseundersøgelsen, da det er forventningen, at udbydere med høj aktivitet har gjort sig flest erfaringer og dermed kan bidrage med at give gode eksempler på, hvordan man som AMU-udbydere kan styrke AMU-deltagernes basale færdigheder. Derudover har der i udvælgelsen af casene været fokus på at sikre variation med hensyn til geografisk placering og efteruddannelsesområder, som AMU-udbyderne dækker.

Evaluering af AMU-udbydernes arbejde med basale færdigheder

© 2022 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: Colourbox

ISBN (www) 978-87-7182-619-7

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T
E eva@eva.dk
H www.eva.dk